

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY AND WORK SCIENCE

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY AND WORK SCIENCE

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY AND WORK SCIENCE

Examensarbete för Master
i sociologi med samhällsanalytisk inriktning, 30 hp.

Det ensamstående moderskapet
En kvalitativ studie av ensamstående mödrars
vardagsstrategier och drivkrafter.

Mimo Rahali

Handledare: Zulmir, Becevic

Vårterminen 2019

Innehåll

Abstract	2
1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar	5
2. Tidigare forskning.....	6
2.1 Vardagsvillkor, strategier och risken för stigma.....	6
2.2 Kvinnogemenskap och sociala nätverk	9
3. Teori.....	12
3.1 Den inre drivkraftens formel och konversationen med självet.....	12
SDT modellen.....	14
4. Metod.....	15
4.1 Urval	16
4.2 Genomförande	16
4.3 Etik.....	17
4.4 Förförståelse	18
4.5 Reliabilitet och validitet	18
4.6 Informanterna	19
5. Analys och resultat	22
5.1 Relationer och kvinnogemenskap	22
5.2 Omgivningens stöd och de ekonomiska förutsättningarna	29
5.3 Dejting och heterosexuella relationer	32
6. Sammanfattning och diskussion	35
Referenser	38
Bilaga 1	41

Abstract

Title: Lone mothers. A qualitative study of strategies and inner driving force.

Author: Mimo Rahali

Supervisor: Zulmir Becevic

Lone parents, specifically lone mothers, are an increasing group in society, according to Statistiska Central Byrån, SCB statistics. Sweden's developed statistics in 2017 showed that 358,400 households consisted of single women with children, and are still increasing.

Earlier studies show that lone mothers are a group of risk and that during the past 30 years their living conditions has not improved, but rather been permanent.

Despite the Nordic welfare system political changes in parental policies, lone mothers everyday life is often pictured as problematic and they are often pointed out as a group at risk. Though social change and parental insurance has become an enabling factor for active and equal parenting, it has not focused on the single mothers and their situation. Therefore the image of the single mother has remained ratherly intact.

This report has its groundwork in the eight qualitative interviews conducted with lone mothers with children they had full time custody over or alternately every other week.

The overall aim of this study was to explore the source of their intrinsic motivation and answer to what the essential factors are that keep them motivated to advance and be as good a mother as possible. With focus on individual stories this report seeks to answer the problemformulations:

- What are the most important action strategies that the interviewees use in handling a demanding everyday life?
- What are the factors that increase the motivation and the interviewees regarding single parenting?

Through qualitative interviews with eight lone mothers the overall aim of this study is to explore the source to their intrinsic remotivation and answers to what the essentiel factors are that keep them motivated to advance and be as good a mother as possible. The results indicate that strong relationships, confidence with organisation and an ongoing positive inner conversation has a positive effect on the lone mothers motivation and everyday commitments.

Key factors that strengthened the mothers and their inner motivation were discovered through the analysis. The findings indicate that strong relationships, confidence with their surrounding organization, and an ongoing positive inner conversation has a positive effect on the lone mothers motivation and everyday commitments.

Further results show that one of the strategies to make everyday life easier is to form a team with a strong sense of unity with their children.

Regarding to the mothers type of inner conversation they carried out strategies and made decisions concerning life projects and goals. On the basis of these conversations, confidence and motivation increased as a result of conversations and social interaction among female friends.

Keywords: Lone mothers, Strategies, Intrinsic motivation, Self Determination Theory.

1. Inledning

” Jag gråter en skvätt i bilen. Sen kammar jag mej. Jag har ju valt detta, att vara ensam med barnen. Då måste jag ju ta ansvar och visa att det går...” Christine, 46 år, ensamstående med tre barn.

Under intervjun berättar Christine att hon gråter ensam, i bilen på väg till eller från jobbet. Ansvar som ensamstående mamma är tungt att axla ensam menar hon. Men hon samlar sitt mod för att hon måste ta sitt ansvar över barnen främst och visa att hon klarar det, att hon är en bra mamma. I strävan att förverkliga sig som den goda föräldern, i en nutid då identitet går hand i hand med skapandet av den egna biografien, kan utgångsläget för ensamstående föräldraskap te sig nästintill ogörligt. Det krävs strategier och styrkor dragna till sin spets både för att navigera i vardagen för att kunna förhålla sig till de krav som ställs på föräldraskap. Vardagslivet kräver tillförlitliga strategier att använda sig av och den sociala skammen är viktig att hålla på avstånd. Christines stolthet och autonomi utmanas av samhällsnormerna. Detta gör att hon ständigt är i ett slags tillstånd av mental beredskap, redo att bevisa för omgivningen att hon är en bra mamma. De existerande förväntningarna på rollen som försörjare och omvårdare är höga och referensen är ofta kärnfamiljsnormen och tvåföräldraskapet. I praktiken innebär det att den hon gör två föräldrars jobb, antingen växelvis eller på heltid.

Christine är ständigt på gång att bevisa sitt goda moderskap och att barnen har det bra med henne. Det personliga självförverkligandet får ofta stå åt sidan eftersom hon sällan hinner med det. Samtidigt är de två delarna sammanvävda, moderskapet och personen, och erkännandet av att vara en bra mamma kan bidra till upplevelsen av att vara lyckad som individ.

Gruppen ensamstående föräldrar ökar i samhället, enligt SCB:s statistik 2017 bestod 358 400 hushåll av ensamstående kvinnor med barn (SCB, 2017; 15-18). Ensamstående mammor framställs ofta som en svag länk i samhället. De utgör den grupp i samhället som inte fått det bättre, ekonomiskt, materiellt och socialt de senaste trettio åren enligt Scheffer Kumpula (2000). I studier och rapporter framställs oftast den ensamstående mamman och hennes barn som en riskgrupp. Ofta målas hon upp som ekonomiskt och socialt utsatt och de vardagsdilemmen och utmaningar hon möter studeras och beskrivs som problematiska. Även i Statistiska centralbyråns databank (2016) och Rädda Barnens rapport (2019), som publiceras på regelbunden basis, framkommer att den ensamstående mammans levnadsstandard och livssituation varit i princip oförändrad de senaste trettio åren. Faktorer som utbildningsnivå, ekonomiska förhållanden och boende tas hänsyn till i SCB:s statistik och Rädda Barnens rapport om välfärd och barns levnadsförhållanden i Sverige. I kvalitativa studier lyfts oftast den ensamstående mammans dilemmen och strategier i hanteringen av sin vardag.

Bilden av den ensamstående mamman är inte helt lätt att rättvist gestalta eftersom dess komplexitet härrör från en kombination av historiskt stigma knutet till ensamstående mammor, en styrande moderskapsnorm, och sociokulturella idéer om den goda modern. Samtidigt har samhällsförändring och föräldraförsäkringen som sådan kommit att bli ett slags möjliggörande faktor till gemensamt och aktivt föräldraskap med pappan (Scheffer Kumpula 2000: 87-106, SOU: 2017:101). Trots avdramatiserandet av den ensamstående mamman på sextiotalet och regeringens arbete för ett mer jämställt föräldraskap, vilket bland annat lett till att växelvisboende för skilsmässobarn blivit vanligare, har bilden av den ensamstående mamman förblivit relativt intakt.

För intervjupersonerna i min studie har det valda ensamföräldraskapet visat sig vara förknippat med självbestämmanderätt och ett slags prov på att 'ensam är stark'. Men det innebär också påfrestningar och oro av olika slag, vilket de alla förhåller sig till genom att lita på det relationsnätverk de byggt upp omkring sina barn för att få stöd i vardagen. Oförutsedda händelser har krävt att de byggt upp ett starkt socialt nätverk att lita på i alla lägen, någon att

ringa som ställer upp oavsett tidpunkt på dygnet. De intervjupersoner som saknat djupare sociala relationer har genom en stark ekonomi skapat något slags trygghet. För en eller annan som valt att vända sig till socialtjänsten för att få stöd av olika slag har det blivit vägen till en lättare vardag.

Ensamstående mammor är sällan inaktuella i varken samhällsdebatten eller samhällsforskningen eftersom gruppen ofta förknippas med risker som fattigdom och utsatthet. Jag har valt att här fokusera på den individuella drivkraften, med fokus på studiedeltagarnas personliga erfarenheter av det ensamstående föräldraskapets villkor och krav. Studien behandlar ämnet ensamstående mödrar med barn och söker svara på frågan vari de finner styrkan för att vara en så god förälder som möjligt till sina barn. Att vara förälder och samtidigt nära den personliga identiteten, den man är utan barn, har visat sig vara en komplex fråga för studiedeltagarna. Detta för att stigma är en faktor att ta hänsyn till (May 2011: 127-143).

Min rapport tar avstamp i de tio intervjuer jag gjort med ensamstående föräldrar med barn hos sig på heltid eller växelvis. Utifrån dessa har jag upptäckt nyckelfaktorer i skapandet av strategier och metoder för återhämtning och förstärkning av den inre motivationen. Dessa strategier gäller även normer för moderskap, familj och sociala strukturer som den ensamstående mamman behöver förhålla sig till i olika kontexter.

Med fokus på individuella berättelser presenterar jag här en rapport där jag söker svara på varifrån får de sin drivkraft och motivation att hantera vardagen med arbete och omvårdnad för barn?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att undersöka ensamstående mammors vardagliga strategier med fokus på faktorer som bidrar till förstärkning och motivation.

Följande frågeställningar aktualiseras:

- Vilka är faktorerna som ökar motivationen och drivkraften hos intervjupersonerna gällande det ensamstående föräldraskapet?
- Vilka är de viktigaste handlingsstrategierna som intervjupersonerna använder sig av i hanterandet av en kravfylld vardag?

2. Tidigare forskning

Det finns en hel del studier och rapporter gjorda om ensamstående mammor. I detta kapitel lyfter jag tidigare forskning som är väsentlig för min studie och som även bildar en ram till den. Jag har valt att hålla mig till forskning genomförd inom de nordiska länderna eftersom de ensamstående föräldrarnas utgångsläge är relativt likt baserat på föräldraförsäkringssystem och samhällsnorm. Alsarve, Lundqvist och Roman (2017) presenterar en gedigen kvalitativ studie med syfte att öka kunskaperna om ensamstående mödrars erfarenheter av att kombinera förvärvsarbete och omsorg om barn samt vilken roll resurser spelar för en fungerande vardag.

I studien framlyfts också vikten av en välordnad yta som en av strategierna för ensamstående mammor att undvika stigma och risk för att bli utpekad som en sämre förälder än de som lever i kärnfamilj (Alsarve et. al. 2017: 158-ff.). Vidare klargörs att jämställdhetsdiskursen stärker stigmat hos de ensamstående och att de ensamstående mammornas villkor försämrats sedan 1990-talet. Författarna betonar även här skillnaderna i risk utifrån utbildningsnivå och att risken för utslagning ökar ju lägre utbildningsnivå individen har. Detta beror både på den stora arbetsbördan i vardagen men också på att man oftast har ett låglöneyrke med obekväma arbetstider. Mammornas tillgång till sociala resurser, såsom familj och vänner, som möjliggörande faktorer för att kunna kombinera yrkesarbete med omsorg om barnen, är betydande för en fungerande vardag. Även dessa påverkades av social klasstillhörighet och utbildningsnivå. Medelklassmammorna hade fler och starkare nätverk än arbetarklassmammorna, vilket kan ses som en risk hos de senare nämnda (Alsarve et. al. 2017: 99-ff.).

Strategier som bidrar till skapandet av en hållbar livsstil och som ökar förutsättningarna för ensamstående mammor att bibehålla sin självbestämmanderätt har Bak (2012) ramat in i sin forskning, vilket ligger nära ämnet för min studie. Lassbo (1994) refererar till en nordisk kvalitativ studie, ENNO, som belyser likheter i livsföring bland ensamstående mammor i de nordiska länderna. Det intressanta här är att forskningen har sin början på nittioalet, vilket är relevant utifrån ett forskningsperspektiv eftersom välfärdssystemet var väl utvecklat och de ensamstående mammorna var accepterade av samhället.

Lassbo (1994) menar att faktorer som klass och utbildning påverkar den ensamstående mamman och hur hon skapar sitt liv. Detta påvisas även i nyare studier såsom Alsarve et. al (2017) och i Rädde Barnens rapport (2019). Utifrån dessa nämnda studier och fler därtill, som presenteras härnäst, kan jag urskilja ett gap i befintlig forskning. De positiva motivationshöjande faktorerna i de ensamstående mammornas liv är ett forskningsområde som inte varit i direkt fokus i tidigare forskning. Jag ämnar därför att tillföra den befintliga forskningen med något väsentligt inom området och fokuserar på faktorer som skapar drivkraft i vardagen. De centrala teman som är relevanta för min studie är mammornas strategier för ökad motivation och drivkraft i vardagen. Jag lyfter också det valda ensamståendskapet, som är en del av studiedeltagarnas välmåendestrategier och som bekräftas i studier av både Nätkin (1997) och May (2002, 2008). Deras forskning gäller ensamstående mammornas praktiker i strävan att nå moderskapsnormen.

2.1 Vardagsvillkor, strategier och risken för stigma

Maren Bak har i sitt bidrag till Nätverksfamiljen fångat den ensamstående mammans villkor och strategier i vardagen (Bak, 2012: 69-89). Hon menar att en självbärande strategi, med utrymme att ta egna beslut och göra livsval, tyder på autonomi som något stärkande och bygger vidare på familjekonstellationen 'mamma + barn'. Genom den självbärande strategin formas

andra arenor och sociala relationskonstellationer blir till ett slags nya familjerum. De ensamstående mammor som väljer den självbärande strategin uppfattar den nya familjekonstellationen som värdefull och tillräcklig som familj. Hon saknar inte en man som ska ta plats i konstellationen utan tar till sig av de möjligheter som erbjuds samtidigt som hon utmanar bilden av den stigmatiserade ensamstående mamman. Det ligger stor tonvikt vid självbestämmande och samhörighet i den lilla familjen ”mamma+barn”.

Mödrarna som utgår ifrån en traditionell strategi upplever att familjen är ofullständig eftersom en man saknas. De drivs av en strävan att hålla fast vid mönster från tvåföräldersfamiljen och tenderar att knyta barnen till sig i en tät relation genom vilken det uppstår en vi-känsla. Denna känsla är inte helt oproblematiserande eftersom barnen upplever mammans saknad och kan vittna om att mamman försöker att kompensera för avsaknaden av en pappa och man i hushållet (Bak, 2012: 69-ff.). Detta bekräftas av Lassbo (1994) som

Oavsett vilken strategimodell mammorna utgår från så betyder det sällan att barnens pappa är helt ute ur bilden. Mammorna anstränger sig ofta för att ha ett gott samarbete gällande barnen men gemenskapen grundar sig på andra premisser än tidigare. Växelvisboende skapar förutsättningar för ett tätt umgänge med barnen. Förhandlingar och umgängesformer blir ofta komplicerade och behöver förhandlas om på nytt om en av föräldrarna bildar ny familj eftersom premisserna förändrats.

Detta menar även Lassbo (1994) som i sin studie beskriver hur de ensamstående mammorna genomgår ett slags transformeringsstadium efter skilsmässan. Under denna transformeringsprocess sker en ny organisering av familjen och det är då viktiga beslut formas och tas. Dessa beslut kan gälla arbete, studier eller ny bostad men gäller även vårdsnaden om barnen. Det sociala nätverket vidgas och faller sig ofta så att mammorna blir vän med andra ensamstående mammor, vilket kan bero på både igenkänningsfaktorn. Nätverket bidrar till att skapa trygghet samtidigt som fostrandemodellen utarbetats allteftersom och anpassas till den nya familjekonstellationen. Beslutet, att fortsätta leva som ensamstående med barn, kan kopplas till mammornas utbildningsnivå och uppskattningen av den personliga autonomin. Dock är beslutet inte absolut och mammorna i ENNO projektet sade sig vara ”öppna för en relation i framtiden”. Mammorna med lägre utbildningsnivå tenderade att relativt tidigt efter separationen påbörja en ny relation och även flytta ihop med den nya partnern. Sambandet har att göra med hur prioriteringar görs och är kopplade till självbild och social status och de lågutbildade mammorna tenderar att förverkliga modersrollen (Lassbo, 1994; 133-ff.). Att lyfta utbildningsnivå som en rollspelande faktor i ensamstående mammors liv stärker kopplingen till social klass och vilka prioriteringar och val mammorna gör (Lassbo, 1994: 130-144).

Förvärvsarbete är en stöttande faktor som underlättar övergången till den nya livssituationen, lika så är sociala nätverk en förutsättning som underlättar anpassningen. Ofta jämför mammorna sin ekonomiska och materiella standard sin tidigare livssituationsituation i tvåföräldersfamiljen, omställningen påverkar dem således negativt (Lassbo 1994: 130-ff.). Detta är relevant för min analys eftersom det bekräftar intervjupersonernas utsagor om vikten av relationer och en god ekonomi.

Bak (2012) belyser också den ensamstående mammans samhällsposition, i synnerhet utifrån ett välfärdspolitiskt mål. Den ensamstående mamman förväntas försörja sig själv och sina barn utifrån de förpliktelser som följer med föräldraskap. Det krävs därför ett socialt organiserat moderskap för att mamman ska kunna vara utföra sina plikter. Ansvaret över omsorgen för barn vilar inte uteslutande på henne och stöd utifrån är en nödvändighet (Bak, 2012: 69-ff.). De ovan nämnda kraven och skapandet av möjligheter är relevant forskning och något även min studie berör, vilket även gäller strukturerna och strategierna som Bak (2012) belyser. Det jag funnit intressant i den hittills presenterade tidigare forskningen är den röda tråd som belyser den ensamstående mammans prioriteringar, livsval och strävan att vara en så bra mamma som möjligt.

Detta leder vidare till Ritva Nätkin (1997) och hennes forskning i bland annat finska mödrars strävan och kamp bortom generationsgränser. I analyser av skriftliga livsberättelser lyfter hon både likheter och skillnader i moderskap och poängterar hur den normativa mallen för hur moderskap bör göras (Nätkin, 1997: 150-165, 192-251). Mallen är sammanfogad med rådande kulturella konventioner förs genom det sociala arvet vidare generation efter generation i olika kulturella sammanhang. Den kan ses som en checklista med punkter för mamman att bocka av och förhålla sig till (Nätkin, 1997: 150-ff.). Skillnader emellan generationerna av mödrar är exempelvis orsaker till oro rörande barnen, vilket är föränderligt. Den äldre generationen mammors oro gällde hur barnen skulle påverkas om hon riktade uppmärksamhet mot sig själv, medan den yngre generationens mammor oroar sig för hur barnen påverkas om hon förlorar sin självständighet. Utöver detta var kampen relativt lik mellan generationerna och i sig kopplad till moderskapsnormen och mammornas försök att balansera välmående mellan sig och barnen.

I västvärlden sammanhänger moderskapet med omvårdnad om barn och hushåll men även förvärvsarbete och självförverkligande har blivit en del av det (Nätkin, 1997: 150-ff). Idén om det goda moderskapet är socialt rotat och lämnar ingen oberörd, förälder eller inte, varje individ har en uppfattning om hur en bra mamma bör vara. Till sammanhanget hör även vikten av att accepteras som samhällsmedborgare vilket, är grundläggande för varje individ och gäller även för de ensamstående mammorna. Upplevelsen av risken att inte leva upp till bilden av den goda modern påverkar dem relativt negativt på grund av risken för stigmatisering. Att få för sig att ifrågasätta rollen av den goda modern, framför allt genom dess motsats, skulle innebära stigmatisering och känslomässigt utanförskap för mamman.

May (2008: 470-486) som har fortsatt på Nätkins forskningsspår förfinar problematiseringen av den goda modern. Hon betonar den individuella presentationen av självet i relation till samhället och dess rådande normer och menar att den västerländska idén om det goda moderskapet. Att genom sitt agerande visa att man inte ifrågasätter normerna ges tillträde till samhället (May, 2008; 470-ff.). Komplexiteten i att både samhälle som moderskapsnorm är föränderliga och kontextuella har i nutid lett till social medvetenhet gällande föräldraskap, inte minst moderskap, som inverkar på formandet av livet. I sig innebär det att formeln för en välmående familj är välmående barn i tvåföräldersfamilj och att föräldrar förväntas sätta barnens behov först (May 2008: 480-ff.). May framhåller att ensamstående moderskapets stigma medför en kamp för den ensamstående mamman att uppleva tillhörighet till samhället, vilket hon kontrasterar till moderskapet i kärnfamiljen. Vidare betonas att de ensamstående mammorna ofta jämför sig med, och relaterar till, kärnfamiljsnormen. Att påvisa hur de gjort för att nå goda resultat i barnuppfostran och påtala att deras barn visar prov på högre mognad än jämnåriga är ett av sätten att bli bekräftad i sin modersroll. Viktigt i sammanhanget är att bekräftelsen kommer från barnens lärare eller pedagoger. Detta gav mammorna tillfredsställelse och ökade samtidigt deras självförtroende (May 2008: 479-ff). På så vis blev de tryggare och mer tillfreds i sin situation som ensamstående med barn.

Den hittills presenterade forskningen och teoretiseringen av moderskapets ideal hjälper mig i förståelsen av intervjupersonernas berättelser. Villkoren som präglar de ensamstående mammornas ageranden i vardagen kan kopplas till strategierna som ökar möjligheterna att accepteras av samhället. De kan också knytas till familjeskapande utifrån ensamståendeskapets premisser. Både upplevelser av stigma och vikten av beröm går likt en röd tråd genom berättelserna i min rapport. Intervjupersonerna berättar om rädslan för stigma som något ständigt närvarande. De arbetar hårt för att kunna ge barnen känslomässig och materiell trygghet. Jag knyter här till Mays forskning för att vetenskapligt bekräfta och styrka studiedeltagarnas berättelser (2008: 470-ff). Uppfattningen att ensamstående moderskap är stigmatiserande framlyfts i den kvalitativa studien av Alsarve, Lundqvist och Roman (2017). Författarna visar på strategier och dilemman hos den ensamstående mamman men pekar även

på skillnader utifrån förutsättningar knutna till socialklass och utbildningsnivå (Alsarve et. al. 2017: 95-ff.). Den ensamstående mammans strategier för att handskas med vardagens krav förklaras i studien genom känslustrategier och praktiska probleminriktade strategier. Hanteringen av olika typer av känslor kopplade till ensamståendeskapet och problemlösandet följs ofta åt och de praktiska strategierna kan därför gälla även det emotionella hos mammorna. Detta eftersom det handlar om att få vardagslivet att gå ihop, arbete och omsorg, med hänsyn till barnens bästa. Att inkludera dem i tillvaron på ett naturligt sätt är exempel på strategisk organisering av vardagslivet.

Andra framträdande strategier var att medelklassmammorna gick ned i arbetstid eller utnyttjade flexitid för att hantera krocken mellan familjeliv och arbetsliv. Detta var inte ett möjligt alternativ för arbetarklassmammorna. Det som däremot visade sig vara gemensamt för de två socialgrupperna var nätverksstrategierna och hur de på ett naturligt sätt i vardagen inkluderar hjälp med barnen utifrån. Oavsett social klassbakgrund är det mammornas personliga uppfattning om 'barnens bästa' som leder dem i både beslutsfattande och handling (Alsarve et. al. 129-ff., 151-ff). May (2011) diskuterar det ensamstående moderskapet över tid och påvisar skillnader i mammornas förhållningssätt till både mammaidentiteten och den egna, personliga, identiteten och vikten av motstånd mot stigmatisering. Att både vara mamma är att sätta sina barns behov först och samtidigt vara en egen person med självbestämmanderätt är den modernare sättet att skapa det goda moderskapet.

2.2 Kvinnogemenskap och sociala nätverk

Att som ensamstående mamma fostra med barnens bästa i åsyftande och med stressen som sammanhänger med livssituationen skapar ett beroende av det sociala nätverket. Roman (2017) pekar på konflikter som drabbar den ensamstående mamman i försöken att både finnas till aktivt för barnen och samtidigt ha en obekväm arbetssituation (Roman 2017: 303-306, 2017: 23-ff., 2019: 308-312). Den ekonomiska fattigdomen är högre bland ensamstående mödrar än i familjer med dubbel inkomst och det ökade inkomstgapet har lett till att andelen ensamstående föräldrar med låg ekonomisk standard har mer än fördubblats mellan 1990-talets mitt och 2006 (Roman 2017: 303-ff.). Roman pekar på möjligheten till föräldraförsäkring och begränsad arbetstid, något som sällan är ett alternativ att beakta för arbetarklassmamman då ekonomin i hushållet inte skulle gå runt om detta utnyttjades, vilket även Alsarve et. al tar upp (2017: 23-44). Vidare sätter hon fingret på fallgropar som gör föräldraförsäkringen svår att nyttja för ensamstående mammor med obekväma arbetstider alternativt timanställning. Det krävs organisering av barnomsorg i form av nattis eller kvällsöppen förskola för att frigöra möjligheter till mer tid med barnen utan att det påverkar arbetsmöjligheterna om mamman har en timtjänst eller står på en vikarielista och behöver rycka ut på jobb.

I dagsläget är nattis inte ett utbrett alternativ i Sveriges kommuner och reglerna är inte helt anpassade efter de eventuella behov som en ensamstående mamma med vikariat eller timanställning har gällande barnomsorg. Skolverket menar att kommuner ska sträva efter att möta föräldrars behov till barnomsorg, detta enligt 25 kapitlet 5 § i skollagen (Skolverket, 2019).

Den ensamstående mammans konflikter mellan arbete och omvårdnad, men även tid att umgås med barnen, dras till sin spets både i ovan nämnd forskning och så även i denna rapport. Vikten av att beakta faktorerna som de ensamstående mammorna möter i sin vardag och som antingen hjälper eller riskerar att stjälpa dem är knutna till utbildning och socialklass. Intervjupersonerna i rapporten har befunnit sig inom ramen för det som utgör medelklass och det är således viktigt att i analysen ta hänsyn till detta faktum. På så vis kan förklaringar i analysen förtydligas utifrån de möjliggörande faktorer, såsom betald barnvakt och brett socialt

nätverk som stöttar mamman, när livsförändringar sker. Det kan till exempel gälla förändringar i deras arbetssituation eller möjligheter till studier.

Utifrån de sociala relationer som är viktiga för den ensamstående mammans möjligheter att strategiskt landa i sin livssituation ser jag en poäng i att ta med forskning i ämnet kvinnogemenskap i rapporten. Det är ett spår inom forskningen som jag valt på grund av dess stärkande effekter på mammorna. Dessa relationer har en positiv och bärande inverkan i den ensamstående mammans vardagsliv och kan direkt kopplas till min rapport. I sin forskning om kvinnogemenskaper lyfter Eileen Green (2008) det stärkande och motivationshöjande som umgänget i kvinnoällskap resulterar i för individen. Green (2008) problematiserar och diskuterar sättet kvinnor umgås på i homosociala sammanhang. Kvinnors umgänge och vänskap visar på ett identitetsstärkande genom igenkänning och upplevelsen av samhörighet utifrån kön och socialklass (Mitchell & Green 2002: 1-20, Green 2008: 471-486). Tillit och igenkänning genomsyrar de sociala kvinnoätverken. Detta påverkar den ensamstående mammans självuppfattning positivt och resulterar i ett bättre självförtroende i rollen som mamma. Det är genom kvinnogemenskapen i relation till kvinnans sociala position i patriarkala samhällen som kraft till motstånd skapas. Att göra ett slags motstånd utifrån innebörden ensamstående mamma, och kvinna, innebär att motbevisa stigmat som följer med att ha kategoriserats som ensamstående mamma. På så vis driver de sig att fortsätta sitt liv på sitt eget sätt med stoltheten i behåll (Green 2008: 471-ff.).

Detta är relevant för min studie eftersom det sociala livet och en eventuell avsaknad av det har visat sig ha effekter på individnivå hos informanterna i denna studie. I den hittills genomgångna forskningen pekar på och diskuterar vikten av de ensamstående mammornas sociala relationer.

2.3 Myndigheters kategorisering

Utsattheten hos ensamstående mammor utifrån välfärdsdilemman och politisk kontext lyfts av Scheffer Kumpula som har studerat myndigheters förhållningsätt till ensamstående mammor och deras situation (Scheffer Kumpula 2000: 87-107). I sin forskning diskuterar hon hur ensamstående mödrar skapas som kategori i svensk forskning och i statliga utredningar. I myndigheters bedömningar av enskilda fall ses den ensamstående mamman som del av en riskutsatt kategori och utpekas som en del av välfärdsdilemman. Detta leder till svårigheter att bedöma varje enskild ensamstående mammors situation på grund av de maktrelationer som skapas när kategorisering sker (Scheffer Kumpula 2000; 92-ff.). Att de ensamstående mammorna skapats till en social kategori innebär ett särskiljande där de ställs mot mammor i familjesituation. Genom detta riktade fokus på ensamstående mammor, och kategoriseringen av dem, söker man förståelse för att skapa resurser i välfärdssystemet. Detta bidrar inte till en mindre stigmatiserande syn på de ensamstående mammorna och ökar samtidigt utsattheten hos gruppen och (Scheffer Kumpula 2000; 92-ff.).

Vidare menar Scheffer Kumpula (2000) att det finns en problemformuleringsprincip som innebär att ensamstående mammor ses på samma sätt som andra problemkategorier i samhället. Detta är missgynnsamt ur ett rättviseperspektiv och skapar inte förutsättningar för den ensamstående mammans strävan att vara en god förälder. De senaste decenniernas ekonomiska utveckling försatt de ensamstående mödrarna i en alltmer pressad livssituation. Trots att moderskapet nästintill ersatts av begreppet föräldraskap har det inte inneburit någon bördelättnad för de ensamstående mammorna. Detta eftersom föräldraskapsdiskursen oftast riktar sig till två föräldrar och det gemensamma ansvaret, vilket kan försvåra situationen för den ensamstående mamman.

Jag ser denna forskning som relevant för min studie. Den påvisar de strukturella begränsningar som sker genom kategorisering och som ställer ensamstående mammor mot

mammor i tvåföräldersfamilj. På så sätt krymper de individuella möjligheterna för ensamstående mammor att göra moderskap på det sätt de önskar i sin strävan efter att nå upp till moderskapsnormen. Samtidigt befästs stigmat ytterligare eftersom de ensamstående mammorna förknippas med risk och dilemman i myndigheters rapportering och i forskningssammanhang.

3. Teori

Utifrån syftet med min studie, att undersöka strategier för ökad inre motivation, har jag funnit passande teorier inom sociologin och det arbetspsykologiska fältet. Teorierna används som utgångspunkt i analysen för att problematisera, tolka och lättare förstå data, resultat och slutsats.

3.1 Den inre drivkraftens formel och konversationen med självet

Self Determination Theory, SDT, är en formel över stärkande och drivkraftsorienterande faktorer hos individen och är del av motivationspsykologin (Deci & Ryan 2008: 182-185, 2008: 14-23). Jag har valt att använda mej av den för att kunna analysera faktorerna som påverkar de individuella drivkrafterna. Enligt SDT modellen finns det ett antal faktorer, som samarbetar och skapar drivkraft hos människan. Själva Self Determination Theory kan beskrivas som en triangel med tre absolut nödvändiga faktorer, en vid varje hörn, autonomi, kompetens och starka relationer. Denna triangel beskriver jag närmare i en illustrerande förklaringsmodell som kan ses på nästa sida.

För att förstå intervjupersonernas inre motivationsprocesser behöver jag ta stöd från SDT triangeln som underlättar i identifieringen av de nödvändiga faktorerna i intervjupersonernas berättelser. Genom att identifiera situationsbundna uttryck i berättelserna som matchar med SDT triangelns hörn, kan jag systematiskt kartlägga intervjupersonernas metoder och sammanhang, för att stärka sin drivkraft och öka sin inre motivation.

Den inre motivationen, *intrinsic motivation*, verkar både på det medvetna som det undermedvetna planet och påverkar individens vilja positivt. Man kan öka sin inre motivation men i perioder hitta sin drivkraft utifrån en yttre motivation, *extrinsic motivation* (Deci & Ryan 2008: 182-ff, 2008: 14-ff.). Den yttre motivationen ger en förklaring till hur individen kan motiveras i sin vardag trots att hen känner sig otillfredsställd i sitt inre. Det hjälper mig att förstå hur det kommer sig att intervjupersonerna, trots brister i SDT triangeln, lyckas förbli motiverade och ta stöd från sin inre drivkraft i vardagen. Detta kan förklaras genom att den yttre motivationen bygger på att individen skapar en yta som signalerar välbefinnande. Då den inre motivationen och tillfredsställelsen saknas påverkas individens känslotillstånd negativt. Detta kan jag lättast upptäcka utifrån de redan identifierade faktorerna och först därefter undersöka om det är frågan om inre eller yttre motivation. Dessa två motivationstyper kan avlösa varandra i perioder och kan även komplettera varandra.

I analysen underlättar teorierna förklarandet av hur det kommer sig att informanterna, trots motgångar, hittar drivkraft i vardagen. Motivation är en individuell process och kräver sammanhang, någonstans där de individuella relationerna befästs (Deci & Ryan 2008: 182-ff., 2008: 14-ff.). De starka relationerna är de individen delar med sig av känslor och upplevelser och får bekräftelse. Känslan av social samhörighet men också att känna sig behövd och behöva dessa andra är en del i hörnet starka relationer. Till detta hörn vänder man sig när man varit med om något särskilt härligt eller behöver tröstas.

Autonomihörnet är knutet till det individuella valet och konsekvensen av det. Denna bestämmanderätt ger viss tillfredsställelse eftersom man upplever att man är i kontroll över sin livsriktning och över sina ageranden. I kompetenshörnet placeras sammanhang såsom arbete, utbildning eller i föreningsliv, där individen bekräftas för sin kompetens och kan vidareutvecklas. Det kan till exempel vara en hobby där man känner sig manad att visa vad man går för.

Det värt att belysa vikten av balans i de olika SDT hörnen för att kontinuiteten i det egna välbefinnandet ska vara möjlig. Skulle något av triangelns hörn vara försvagad eller saknas helt innebär det risk för att individen permanentas i sin livssituation och den inre

motivationen att sätta upp livsmål att sträva efter kan gå förlorad (Deci & Ryan 2008: 182-ff, 2008: 14-ff.).

Deci & Ryans (2008) teoretiska modell kompletteras av Archers teori om reflexivitet och den inre konversationen. Utgångspunkten i hennes teorimodell är människans ständigt pågående inre konversation (Archer 2010: 57-59). Själva konversationen är obunden till socialklass och förändras med tid allteftersom man utvecklas. Den inre konversationen gäller de individuella valen, livsmålen och prioriteringarna, som man behöver ta ställning till. Archer menar att man i konversationen med självet möjliggör val som avgör hur man uppfattas av andra och hur speglingen blir. Det kan ses som ett slags kontrollerande av omgivningens reaktioner, ofta till egen fördel, men också för att i samspelet med omgivningen bekräftas individen. Man är alltså inte ett passivt offer varken för sin omgivning eller för omständigheter.

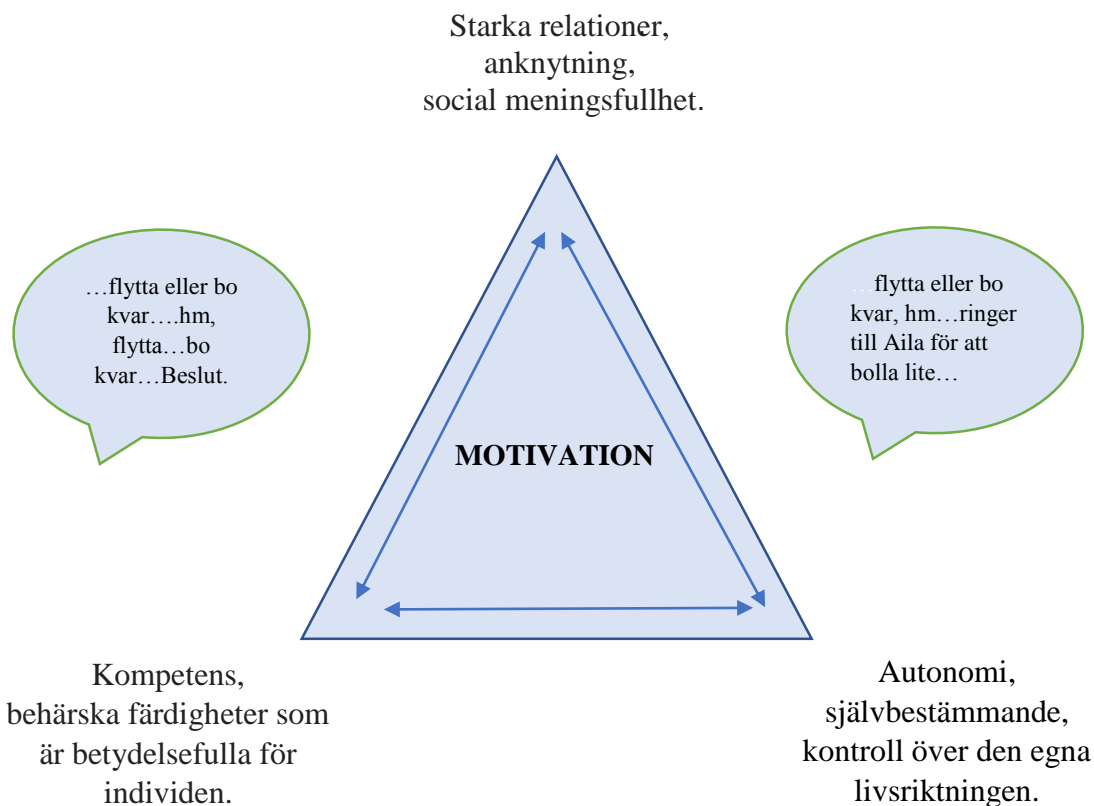
Eftersom människor är av olika typ och karaktär finns det också olika typer av reflexiva förhållningssätt. Teorimodellen hjälper mig att förstå och analysera intervjupersonernas beslut och handlingsmönster.

Inom ramen för den inre konversationen är den *kommunikativt reflexiva* typen den som för en inre konversation i form av tankar och tal (Archer, 2010; 17-29, 207-217). Denna typ väljer livsprojekt över en relativt nära framtid som går att överblicka. Eftersom de behöver bolla sina tankar och rådgöra med förtroliga för att kunna ta beslut är de nära relationerna viktiga. På så vis skapas stöd som leder mot förverkligande av projekt och livsmål (Archer 2010: 17-ff, 207-ff.).

Individer som är *autonomt reflexiva* är kritiska i sin inre konversation. De behöver ingen annan att diskutera med för att ta beslut och sätta upp mål och livsprojekt (Archer 2010: 207-ff.). De tar beslut och formulerar planer inom sig och skapar på så vis sitt liv på sitt eget, individualistiska sätt. Autonomt reflexiva möter omgivningens krav genom strategier som gör att de slipper bli ifrågasatta eller hindrade, utan att förlora siktet på sitt mål.

Genom att identifiera vilken inre konversationstyp intervjupersonerna i min studie är, hoppas jag närma mig svaren på problemformuleringar.

Self Determination Theory (Deci & Ryan, 2008)

Illustrationen visar en förtydligande modell över SDT och nödvändiga faktorer som behövs för att individen ska bli motiverad. I grunden finns de basala behoven bestående av tre nödvändiga komponenter. Dessa inverkar på den individuella motivationen.

Autonomi är upplevelsen av kontroll över sitt liv och stå för sina val.

Kompetens gäller prestation, kunskap, lusten att lära och utvecklas.

Relationer, anknytning och upplevelsen av tillhörighet. Hit hör även känslan av att vara behövd och att själv behöva.

I pratbubblorna syns den inre konversationen som autonom typ (t.h.) respektive kommunikativt reflexiv (t.v.).

4. Metod

Syftet med studien är att genom intervjupersonernas berättelser utforska de ensamstående mammornas strategier som skapar drivkraft och ökad motivation. Berättelserna är således grund för kunskap som blir till här. Jag har valt den kvalitativa intervjun med en semistrukturerad intervjuguide som metod (Dalen 2013: 9-14, Marshall & Rossman 2016 147-ff., Yin 2009: 43). Intervjuguiden medföljer studien som bilaga för ökad transparens. Min förväntning är att utifrån intervjupersonernas berättelser och perspektiv försöka förstå hur levnadsförhållandena och strategierna för att förbli motiverade och stärkta i rollen som både omvårdare och försörjare. Kombinationen av dessa två föräldraplikter aktualiseras och dras till sin spets när man är ensamstående med barn. Detta eftersom mammans ansvar som försörjare är lika nödvändigt och viktigt som omvårdnaden om barnen.

Till detta hör även hur motivationen omskapas och blir till individuell drivkraft. Vid intervjutillfällena har tonvikten lagts vid att låta informanterna tala fritt om vardagslivet och hur de planerar eller den tillsammans med, eller utan, barn. Jag har ställt följdfrågor för att närma mig kärnfrågan gällande strategier för att kunna samla så mycket djupdata som möjligt och på så vis närma mig problemformuleringen och en konklusion (Marshall & Rossman 2016 147-ff., Yin, 2009: 43, Tracy 2012: 842-ff.).

Denna typ av intervjusituation är en balansgång då ämnet kräver min känsla för intervjupersonens integritet samt att jag är lyhörd för subtila uttryck. Genom att delge informanten min förförståelse i ämnet har det varit ett steg mot ett öppnare samtal och då har även min lyhördhet för situationen blivit ömsesidigt bekräftad. Dock har jag behövt vara vaksam på mina egna reaktioner gentemot intervjupersonen under det pågående samtalet. Detta eftersom subtila emotionsuttryck präglar alla sociala sammanhang och jag har behövt göra mitt yttersta i intervjusammanhangen och vara medveten om mina egna signaler (Barbalet 2001: 54 ff., 90 ff., 122-ff.).

Utifrån Wolcotts idé, att låta data tala för sig själv, har målet varit att förhålla mig så nära rådata som möjligt i analysarbetet (Wolcott, 1994:10). Till en början har jag ägnat mig åt att upprepade gånger lyssna igenom intervjuerna och bli bekant med materialet för att låta transkriberingen ta vid. Sedermera transkriberades de delar som svarade på ställda frågor eller bidrog med information till studien. Under analysen har jag tolkat både ljudliga reaktioner och tystnaden som infallit, vilket är lika viktigt att ta hänsyn till som det verbala uttrycket.

De transkriberade intervjuerna har kodats under tema för att jag ska hitta dess tyngdpunkt och kunna förhålla mig till data utifrån mina frågeställningar (Dalen 2013: 49-51, Wolcott 1994: 9-ff.). Dessa teman är: kvinnogemenskap, autonomi, strategier och skapandet av det goda moderskapet. För att underlätta det systematiska analysarbetet belystes nyckelfaktorer. Länkar och kopplingar mellan dessa tolkades med stöd i både tidigare teori och data (Wolcott 2011: 8-ff). Vidare, för att inte gå miste om viktiga delar har jag upprepade gånger under analysens gång återgått till det inspelade materialet. Detta för att utifrån informantens ton och röstläge på djupet förstå innebörden av hennes det uttalande.

Att uppmärksamma information som pausa, röstläge och andra uttryck som inspelningen kan förse mig med är viktigt för analysen. Det är viktigt för att kunna porträttera och analysera datan på ett så rättvist sätt som möjligt gentemot intervjupersonerna. Risken att missa viktiga delar av det observerade har lett till att jag till en början tagit till i överkant med information för att under analysens gång skala ned och närma mig en slutsats (Dalen, 2013; 118-ff.).

För att bekräfta och säkerställa uttalandena, men också för att stärka tillförlitligheten och validiteten i studien, har det transkriberade presenterats för informanten (Tracy, 2012; 844). Antingen under en andra träff alternativt genom Messengerkonversation. Då har jag fått

möjlighet att ställa frågor som kommit till senare eller under transkriptionssessionerna (Marshall & Rossman 2016: 207-213).

4.1 Urval

Till en början efterlyste jag ensamstående föräldrar genom ett delningsbart inlägg på Facebook där det delades fyra gånger av vänner. En Facebookvän valde att dela mitt inlägg på Oliviaföreningens Facebooksida vilket genererade intervjuer. Oliviaföreningen är en förening för ensamstående mammor, en plats att träffas både i verkliga livet och på nätet. Även pappersannonser sattes upp på anslagstavlan på en BVC mottagning i Göteborg, på Kulturhuset Kåken och på anslagstavlan i närbutiken Supermarket.

I annonsen eftersöktes informanter, ensamstående med barn, för att delta i en intervju om sin vardag med betoning på strategier. Förväntningen var att de individuella intervjuerna skulle förse mig med förståelse för resonemang och beslutsfattande gällande intervjupersonernas vardag, i motsats till befintliga kvantitativa rapporter och statistiska undersökningar. Min förhoppning var att ensamstående mammor skulle höra av sig och vilja berätta om hur de lever och vilka strategier de byggt upp. De första som hörde av sig och ville delta i studien var två ensamstående pappor, som oberoende av varandra sett min annons. Självklart uteslöt jag dem inte utan intervjuade dem och lät dem berätta om sina upplevelser som ensamstående med barn hos sig varannan vecka. Så började det plinga i min Messenger och allt fler ville dela med sig av sin livsberättelse. Till slut var så många intresserade av att delta i studien att jag fick dra en gräns och bestämma att materialet, datan, nått ett insamlingsstopp. Sammanlagt blev det tio genomförda intervjuer, varav åtta intervjupersoner var ensamstående mammor och två var ensamstående pappor.

Eftersom studiens syfte gäller ensamstående mammors strategier till stärkt inre drivkraft och ökad motivation fick papporna lämna plats i denna studie. Detta grundar jag dels på de sociala strukturella och praktiska olikheterna i utgångsläget för föräldraskap. Idealet för faderskap är ännu i sin vagga, vill jag påstå, medan moderskapsnormen bär på ett historiskt och kulturellt ideal.

4.2 Genomförande

Intervjuerna planerats och genomförts utifrån Dalens idé om den öppna intervjuguiden har (Dalen 2013: 39-ff.). Informanterna har fått gott om utrymme att själva berätta och utveckla samtalet efter att jag presenterat de olika temafrågorna. Avsikten har varit att skapa en intervjusituation där vardagssamtalet kan ta plats och komma till (Marshall & Rossman 2016: 147-ff., Yin 2009: 43). Kontakten med informanterna har skett genom Messenger appen alternativt genom sms. Intervjupersonerna har då meddelat sitt intresse gällande deltagande i studien och vi bestämde gemensamt en intervjutid. För en del informanter var det viktigt att vara barnfri under veckan som intervjun ägde rum. Andra tog en längre lunchrast eller träffade mig efter arbetsdagens slut. Intervjuerna har ägt rum på allmänna platser såsom caféer, Göteborgs universitetslokaler eller på stadsbiblioteket i Göteborg, för att informanten skulle känna sig väl till mods i omgivningen.

Min tanke under intervjuprocesserna har varit att på ett naturligt sätt få fram information som kunnat gå förlorad om intervjupersonen inte känner sig trygg med mig. Vid intervjustart har jag därför låtit intervjupersonen få kännedom om mitt personliga intresse i ämnet och min egen berättelse som är en del av min drivkraft i genomförandet av studien. Frågorna har presenterats som ämnen och de har fått berätta fritt utifrån frågan "hur ser din vardag ut?" Intervjun har stundtals liknat ett samtal vänner eller bekanta emellan. Intervjuerna har tagit

mellan 45 och 75 minuter att genomföra. I skedet då transkriberingen avklarats och skrivits samman med mina anteckningar och reflektioner har dessa gått igenom med studiedeltagaren för ett godkännande.

Att som forskare uppleva solidaritet med intervjupersonen, särskilt då jag valt ett ämne som ligger nära mitt hjärta, kan en sådan solidaritetskonflikt riskera att data och analys inte hamnar i direkt fokus för vad forskningen syftar till att förmedla och redovisa. Detta kan leda till att studiens konklusion påverkas och inte presenteras på ett adekvat sätt utifrån forskningstradition. Detta behöver jag vara vaksam på och försöka förhålla mig distanserat till data under bearbetningen och analysen.

På grund av min personliga erfarenhet av ensamstående föräldraskap har jag försökt att hålla visst känslomässigt avstånd under intervjun. Detta för att inte riskera att oavsiktligt prägla informantens berättelse, men det har inte varit lätt de flesta gånger att förbli nästintill oberörd. Därför har jag försökt att förhålla mig professionell gentemot informanten och situationen, ta anteckningar, men också tänka på att hålla tillbaka känsloreaktioner under intervjuns gång (Dalen 2013: 18-ff. Marshall & Rossman 2016: 147-ff.). Sociala koder och miljö har påverkat situationen och i varje intervju har det öppnat upp för djupare samtal och vid tillfällena under intervjun har jag valt att införa en konstpaus för att bekräfta det sagda. Syftet har varit att skapa utrymme för att tänka över nästa fråga för att senare återgå till ämnet som varit på tal. Då har man fått möjlighet att begrunda det tidigare sagda för att kunna göra tillägg eller förklara sig.

Genom att bekräfta intervjupersonen under intervjutillfällena, ofta i form av en igenkännandets nick och följdfrågor, har jag låtit varje person väva sin berättelse. Samtidigt har jag försökt bibehålla integriteten och känslan av ödmjukhet i mötet. Ödmjukhet inför data är en av faktorerna som kan göra skillnad i framskrivandet av den slutgiltiga analysen i forskning som potentiellt berör känsliga frågor (Dalen, 2013: 16-ff.).

Med fokus på prioriteringar, resonemang och beslutsfattande i vardagen sökte jag förståelse för strategier bakom agerandet. Utifrån informanternas perspektiv på sin vardag har jag sökt synliggöra hur interaktionen med samhället ter sig. Berättelserna, var informanten börjat sin resa som ensamstående, kan tillföra förståelse för hur beslutsfattande och agerande formar strategier för att skapa föräldrarollen. Det personliga livsperspektivet är betydande för förståelsen av grundförutsättningarna och faktorerna till ett förstärkt självförtroende och motivation hos varje informant

4.3 Etik

Jag har under studiens gång och vidare förhållit mig till de forskningsetiska principerna för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Dessa är framtagna specifikt för studier där forskningsobjektet är mänskligt. Principerna fungerar som stöd och hjälper mig att förhålla mig på ett korrekt sätt till intervjupersonerna och till studien. De gäller tills vidare i enlighet med Vetenskapsrådets ämnesråd för humaniora och samhällsvetenskap. Det innebär att forskning som bedrivs för samhällsutveckling ställer krav på forskaren gällande forskningsinnehållet. I praktiken ska forskningen ska hålla god kvalitet och samhällsmedborgarna ska få ta del av den (Vetenskapsrådet 2002: 5). Att balansera forskningsintresse med samhällsintresse och samtidigt ta hänsyn till informanternas integritet är mitt forskaransvar (Vetenskapsrådet 2002: 7-17).

Det är av yttersta vikt att intervjupersonerna inte blottas eftersom det kan leda till utsatthet och stigma. Jag har inför intervjusituationerna informerat om samtyckesregeln om studiens syfte. Varje intervjuperson har informerats om att hen har möjlighet att när som helst avbryta sin medverkan. De har även informerats om möjligheten att i efterhand dra tillbaka sina uttalanden. Därför har jag vid intervjuns slut upprepat samtyckesregeln för intervjupersonen. Inspelningarna och det transkriberade materialet är skyddat och förvaras på en säker plats (Dalen 2015: 20-26).

I anonymiseringsprocessen har jag valt att ge dem ett påhittat namn och korrekt ålder. Deras barn har fått en slumpmässigt utvald bokstav och presenteras även de med korrekt ålder. Var informanterna bor och lever omnämns som område med Göteborgs innerstad som referenspunkt. I övrigt är intervjupersonerna och deras liv anonymiserat och omskrivs i empirikapitlet.

När studien väl når en läsarpublik är den fortfarande mitt forskaransvar. Att se till att rapporten inte missgynnar någon samhällsgrupp, främst menar jag här intervjupersonerna som kommit till tals i studien.

4.4 Förförståelse

Forskning i ett ämne som ligger en nära hjärtat och som man har egna, personliga, erfarenheter om kan vara problematiskt och innebära risker i bearbetningen av data. Att välja att vara personlig med intervjupersonerna och berätta min om egen bakgrund för dem kan ses som positivt utifrån datainsamlingsperspektivet. Intervjupersonernas kännedom om min bakgrund som ensamstående mamma har varit positiv. Mitt personliga intresse för ämnet och avsikten med studien har påverkat mitt engagemang och har även varit min starkaste drivkraft under processen.

Att berätta för informanterna om min förförståelse och egna upplevelser har skapat ett slags gemensam samtalsgrund med tilliten närvarande (Marshall & Rossman, 2016: 5). Det har också påverkat öppenheten i intervjusamtalet genom att skala av en del av skammen knuten till det ensamstående moderskapet. På så vis har jag kunnat gå rakt på de djupare intervjufrågorna.

Förförståelsen jag har för ämnet är kopplad till min egen bakgrund. Sprungen ur den invandrade arbetarklassen och det faktum att jag växte upp med en hårt arbetande ensamstående mamma som ibland hade två jobb har påverkat mig i mitt val av ämne och dess syfte. Mina egna upplevelser från min barndom har färgat mig och stärkt både min vilja och uppfattning om vad som är möjligt i livet. Under de åtta år då jag själv levde som helt ensamstående mamma med en anställning som betalades per timme upplevde jag mig bli ödmjukare inför min egen mamma och hennes val av ensamståendeskap. Det krävde både strategier och nätverkande, då som nu, att välja ett annat slags familjeliv än det normen erbjuder. Den formella utbildning som jag har förvärvat tack vare mormor och barnvakter som sedermera gav mig och min son tillträde till majoritetssamhället. Detta dels genom de akademiska studier jag bedrivit, vilka förändrade vårt liv. Framför allt flyttade de marginalerna för min personliga utveckling, sociala aktiviteter och gav min autonomi en skjuts när jag fick en heltidsanställning på ett studieförbund.

4.5 Reliabilitet och validitet

Arbetets giltighet beror delvis på transparensen i det insamlade materialet. Att jag som forskare fört anteckningar under intervjuerna samt varit noggrann med att avidentifiera personer och platser för forskningen. Även bearbetningen av datan är viktig för reliabiliteten och validiteten. Att knyta min studie till tidigare forskning inom ämnet, ökar validiteten och stärker den ytterligare (Marshall & Rossman, 2016: 43-45, Tracy, 2012: 842-843, Dalen, 2013: 114-ff.). I kontakten med informanterna har jag varit öppen och ärlig gällande studiens syfte stärker dess validitet (Yin, 2009: 100). Under genomförandet har jag beskrivit min förförståelse och hur den skulle kunna påverka presentationen av konklusionen.

Den semistrukturerade intervjuguiden har använts under alla genomförda intervjuer, dock har ordningen skiljt sig något mellan tillfällena. Intervjupersonen har fritt fått svara på dem i en ordning som de upplever som naturlig utifrån sammanhanget. Följdfrågor har

ställt utifrån relevans och i förhållande till intervjuguiden. Vidare har jag förankrat mina resultat och konklusionen i empirin genom transparens.

4.6 Informanterna

Gemensamt för studiedeltagarna är att de är ensamstående mammor i åldern 34-54 år. Åldersspannet grundar jag på sociala förväntningar gällande etablering i vuxenlivet, samtidigt kan åldern hävdas vara slump eftersom jag tog emot intresseanmälningarna i ordningen som intervjupersonerna hörde av sig.

De intervjuade mammornas gemensamma nämnare är att de alla har någon form av anställning eller inkomstbringande sysselsättning, att de har flyttat hemifrån och är självständiga. Livssituationen och prioriteringarna kan se annorlunda ut för den närmare 30 år än 50 år men åldersspannet bidrar till vidd i studien (Marshall & Rossman, 2016: 105-ff.).

Intervjupersonerna bor alla i Göteborgs innerstad och medelklassområden och har ett eller två barn i åldern fem år och uppåt. De har varit separerade längre än ett år och har ingen ny fast partner som de lever tillsammans med men några av studiedeltagarna dejtade eller hade en vuxenrelation med någon de valt att inte leva tillsammans med (Bak 2012: 69-ff.).

Mammorna i studien har alla varit eller är i ett personligt förändringsarbete där de söker förändra sin livssituation till det bättre. Detta genom att utveckla sin kompetens i form av studier, främst för att stabilisera eller förbättra ekonomin. Det kan vara genom vidare studier eller ha förvärvat en fast anställning. I ett fall har personliga insikter och avgöranden lett till en flytt som skapat bättre förutsättningar för vardagslivet och familjens hållbarhet och gemenskap. Det är värt att ta upp här eftersom mammorna berättat om sina förändringar eller kommande livsprojekt med förväntan. Min personliga upplevelse är att de varit motiverade att bli intervjuade som en följd av den positiva upplevelsen av livsförändringen.

Här presenteras de anonymiserade intervjupersonerna med påhittat namn och ålder. Barnen återges genom en slumpmässigt vald bokstav och korrekt ålder.

Katrin är 34 år bor och lever tillsammans med dottern I som blir sex år som hon har på heltid. De bor i en hyresrätt om tre rum och kök i en av de centrala stadsdelarna i Göteborg. Emma arbetar som köksbiträde inom Göteborgs stadsskolor men studerar för närvarande till köksmästare för att få behörighet att söka andra tjänster inom skolmatsverksamheten. Hon har en bruttolön 25.500 kronor. Till detta tillkommer barnbidrag 1050 kronor och underhållsbidrag på 1573 kronor per månad. Emma levde i en samborelation med I's pappa men upplevde att stabilitet fattades i relationen. Hon valde därför att avsluta relationen och att fostra I till större delen själv. Pappan träffar I sporadiskt och relativt oregelbundet.

Johanna är 38 år och är ingenjör på ett större företag i Göteborg. Bruttoinkomsten är 49.000 och hon får barnbidrag och underhållsbidrag. Hon lever ensam med dottern F som är fyra år. De bor i en radhuslänga om fyra rum och kök i ett medelklassområde i norra delen av Göteborg. Johanna berättar att hon länge levt i en relation och när det tog slut träffade hon en ny man utomlands och blev gravid. När hon beslutat att behålla barnet kom de överens om det formella och Johanna har enskild vårdnad om F som inte träffar sin pappa. Johanna är trygg i sin privatekonomiska situation och erhåller inga bidrag utöver barnbidraget. Hon har haft en ny relation när F var omkring ett år gammal men det blev aldrig bra på grund av prioriteringarna och behoven som skilde sig mellan de vuxna. Hon ställer sig ambivalent till en ny relation men upplever viss oro för att det kanske inte blir några syskon till F. För

Johanna har Olivianätverket varit betydande både gällande stöd och gemenskap, främst under graviditeten och den första tiden som mamma, berättar hon.

Christine är 48 år och jobbar med administration på ett företag och bor i hyresrätt i östra delen av Göteborgs innerstad. Bruttoinkomsten är 33.000 i månaden och hon erhåller inga bidrag utöver barnbidrag. Hon har tre barn i varierande ålder som alla bor hemma. Äldste sonen P är 22 år och honom har Christine uppfostrat ensam. Dottern är 14 och bor majoriteten av tiden med Christine. Yngste sonen är sju år och bor växelvis hos sin pappa. Christine berättar i intervjun att hon uppskattar att leva ensam och ser fördelarna med det. Hon erhåller inga bidrag men P betalar en summa för att bo hemma. För närvarande dejtats hon inte aktivt och trivs med livet som det är.

Lena 47 år bor ensam med sonen B som hon har majoriteten av tiden. De bor i en bostadsrätt om två rum och kök i en av de centrala delarna av Göteborg. Lena arbetar 90 procent av sin heltidstjänst inom Göteborgs stad med en grundlön på 32.000 kronor. Samarbetet med B's pappa är inte optimalt och Lena oroar sig under de dagar sonen är pappan. Hon anser inte att det är aktuellt att skaffa en ny partner eller ens dejta, mest på grund av omständigheterna och bristen på barnvakt. Hon är del av Olivianätverket men är inte så aktiv som hon skulle vilja vara. I den nära vänkretsen finns ensamstående mammor som stöttar och finns till för varandra på olika sätt i vardagen.

Katri är 43 år och bor i ett medelklassområde norr om Göteborgs innerstad. Hon lever ensam med sönerna P 11 år och C 11 år och har nyss fått en heltidsanställning som service representative på ett stort företag med en bruttolön på 31.000 kronor. Tidigare hade hon timanställning genom ett bemanningsföretag och hade då minimilön. Katri erhåller både barnbidrag, vårdbidrag och underhållsbidrag för pojkarna och berättar att utan dessa hade hon inte gått runt med timlönen.

Exmaken bor i USA efter försök att leva i Sverige. Sönerna träffar honom tre veckor om somrarna. På grund av att P och C neuropsykiatriska funktionsvariation har Katri avlösartjänst en gång i veckan. Hon träffar då sin särbo men har inga planer på att bli sambo.

Mia är 53 år och bor i centrala Göteborg med sin dotter N som är 14 år. Hon jobbar inom Göteborgs stad och har en tanke om att oavsett inkomster så ska hon ha minst 10.000 kronor att röra sig med under månaden. Bruttolönen är på 37.000 kronor i månaden och till det tillkommer underhållsbidraget på 1723 kronor och barnbidraget 1250 kronor. För henne är det viktigt att ha kontroll på vad hon rör sej med, standard är att ha 10.000 att röra sig med och hon lägger om lån och avbetalningar för att få det att gå runt. Hon hyr även ut ett rum och sin bil genom en app.

När det tog slut med senaste fästmannen insåg Mia att hon fick ta moderskapet i egna händer. Hennes tankar och känslor inför beslutet att inseminera sej som ensamstående krävde strategier och en stjärnfamilj bestående av vänner som stöttar och ställer upp för Mia och N. Utöver stjärnfamiljen har N fyra gudföräldrar med uttalat ansvar för relationen.

Linn är 38 år och bor och lever ensam med sonen W som är ni månader vid intervjutillfället. De bor i en hyresrätt i centrala Göteborg. Hon är lärare på en grundskola och arbetar även extra inom Kriminalvården. Hon tjänar 38.000 brutto i månaden och extrainkomsten som varierar sparar hon till framtida äventyr tillsammans med sonen. I hushållsekonomi ingår barnbidrag och den ordinarie summan för underhållsbidrag, 1273 kronor. Föräldrarna stöttar och hjälper till med omvårdnaden om W. Även en betald barnvakt kommer vid behov. Hon är mycket aktiv inom idrott och deltar regelbundet i olika idrottsevenemang i Sverige.

Linns beslut att inseminera började som ett skämt. I nuläget är det inte aktuellt att skaffa en partner, hon har fullt upp med att komma in i livet som mamma.

Petra är 41 år och lever växelvis som singel respektive mamma. Hon arbetar inom hotellbranschen och har nyligen fått ett löneyft som gläder henne. 31.000 kronor brutto. Utöver det har hon halva barnbidraget för döttrarna, totalt 1250 kronor. De bor i en hyreslägenhet som inom kort kommer att ombildas till bostadsrätt. Petra gläds över detta och menar att livet vänt sedan hon släppte tanken och strävan efter en ny man. Numera är hon öppen för en ny relation men hon säger att hon inte söker det längre. Döttrarna A och E är 11 respektive 13 år och bor varannan vecka hos sin pappa. Samarbetet har fungerat bra med flickornas pappa trots nya partners och separationer under åren som gått sedan de skildes.

5. Analys och resultat

I detta avsnitt presenteras analysen utifrån syftet att ta reda på vilka verkande faktorerna ökar motivationen och drivkraften hos intervjupersonerna gällande det ensamstående föräldraskapet. Vidare, utifrån problemformuleringen, vilka är de viktigaste handlingsstrategierna som intervjupersonerna använder sig av i hanterandet av en kravfylld vardag?

För att förstå de rollspelande faktorerna, som sammantaget lägger grunden för intervjupersonernas inre drivkraft och motivation, har analysarbetet till en början handlat om att gå igenom transkriptionerna och tematisera dessa. De har kokats ned till vikten av självbestämmanderätten, relationer och kvinnogemenskap. Även valet av att leva som ensamstående eller utan partner i hemmet tas upp.

5.1 Relationer och kvinnogemenskap

I intervjupersonernas berättelser är det återkommande att skapandet av det goda moderskapet sker i relation mot en bredare omgivning. Informanterna kan förklara att bekräftelse från pedagoger och lärare, att barnen är trygga och ofta visar på en högre mognadsgrad eller självständighet än jämnåriga barn vilket May (2008) pekar ut som en av motivationshöjande faktorerna i det ensamstående moderskapet. Denna form av riktad bekräftelse upplevs av informanterna som ett erkännande på att ha lyckats se till att inget fattas barnen trots ensamståendeskapet. Referensen för det goda föräldraskapet och barnens bästa grundas på kärnfamiljsnormen med två föräldrar som engagerar sig, vilket informanterna förhåller sig till. Att betona hur man som mamma gör för att se till att barnen mår bra och att man själv är närvarande och fokuserad på barnen, är något informanterna gör upprepade gånger under intervjuerna.

I detta kapitel tar jag dels stöd från Archers typologi av reflexionstyper och av SDT triangeln som hjälper mig i att tolka intervjupersonernas utsagor.

Intervjupersonerna Johanna och Linn nämner vikten och behovet av Olivianätverket, ett nätverk i Göteborg för ensamstående mammor och deras barn. Nätverkets stärkande effekter under framför allt de första åren som mamma är av betydelse och kan härledas till teorier om kvinnogemenskap som Gren (2008) diskuterar i sin forskning. Sammanhanget i nätverket kan härledas till teorierna om inre motivation genom nära relationer i enlighet med SDT-triangeln.

”Jag är ju med i Olivianätverket och det var ju en fantastisk grej att ha under graviditeten och efter och så där, hade jag inte haft det hade det varit ännu tuffare. Det blev en väldigt gemenskap i det... Den tiden kändes det väldigt viktigt. ... man vill det bästa för sitt barn...” Johanna 38 år.

Johanna tar upp umgänge i kvinnogemenskap som något stärkande för självet. Insikten om att vardagen är påfrestande och krävande, därför söker hon pauser både ensam för sig själv som bland förtroliga. Hon berättar vidare att Olivianätverket har gett henne stöd utifrån med ett färdigt socialt koncept där hon är välkommen att förenas med andra ensamstående mammor. Utan nätverket, säger hon, skulle hon haft det jobbigare som ensamståendemamma. Johanna förklarar att det ensamstående moderskapet inte är helt lätt alla gånger.

Olivianätverkets gemensamma grund och kännedom om behoven motiverar individen genom det sociala umgänget och stödet hon finner där. Behov som att få distans till mammaidentiteten är väsentligt för återmotivationen, vilket här sker i umgänget med andra kvinnor som informant är förtrolig med och som befinner sig i en liknande situation. vilket Green (2008) betonar i sin forskning. Själva återmotivationen som sker i sammanhanget

kopplar jag till Deci & Ryans (2008) SDT-triangel och dess relationshörn som betonar vikten av nära relationer i återmotivationsprocessen. För Johanna var Olivianätverket nästan avgörande för hennes återmotivation relaterad till skapandet av mamma och familj. Hon har alltså behov av att bolla sina tankar med andra för att skapa livsprojekt och mål att nå. Olivianätverket har således varit ett för henne ypperligt forum för individuell förstärkning och källa till återmotivation (Archer 2010: 57-ff., Deci & Ryan 2008, 182-ff., 2008: 14-ff.).

”Två av mina barn bor hos mej på heltid och den yngste sonen har jag varannan. Jag är aldrig ensam. Varannan fredag om jag har tur för då sover min dotter hos sin pappa till lördan och det är liksom den längsta perioden han har henne. Då är min lille hos sin pappa och oftast är 22 åringen borta på nåt. Men ibland vill han umgås ensam med sin mamma. Men så jag är väldigt sällan ensam och det kan jag sakna ibland, att man blir nästan tokig när nån ska prata med en och informera en om saker och så men man överlever ju det också. Att umgås med en väninna en stund. Utan barn. Det händer ju inte så ofta men det händer då och då. Att få en andningspaus. Ibland så känner man att man behöver landa i sig själv för man lever nånstans här uppe. Att det liksom går på högvarv och det är stress och det liksom blir en normalnivå...bara liksom sitta och fundera för mig själv en stund utan att någon ropar mamma. Ensamhet det är lyx.”

Christine 46 år.

För Christine innebär ensamhet få vara för sig själv och i stunden slippa möta barnens behov. Eftersom det sker sällan förknippar hon det med känslan av exklusivitet och självbestämmande. Detta påverkar hennes syn på vardagslivet och stressen. Det egna ansvaret över behovet att få koppla av, antingen i ensamhet eller i sällskap, leder henne mot stärkt inre motivation i enlighet med Deci & Ryans (2008) SDT-triangel. Hon söker sig till nära relationer för att få bekräftelse och förståelse. Upplevelsen av tillhörighet skapar positiva känslor och stressen lindras. Hennes konversationstyp kan utifrån Archer tolkas som reflexivt autonom inre konversationstyp, som kräver av henne att hon tänker ett varv till för att sätta upp livsmål (Archer 2010: 57-ff.). Vänner och relationer är betydelsefulla men utifrån ett socialt perspektiv, där hon i mötet med vänner tillåts få vara lättsam och social.

Upplevelsen av egentid och att få tänka färdigt tankarna ger henne känslan av att vara sin egen och finnas till för sig själv. Även det kan kopplas till SDT-triangeln och autonomi. Behoven av upplevd kontroll över riktningen i sitt liv och att äga möjligheter till att göra val och själv stå för dess konsekvenser är betydelsefullt för henne. Ansvaret för konsekvenserna är ett sätt att uppleva autonomi vilket stärker den inre motivationen och drivkraften (Deci & Ryan 2008: 182-ff.).

Vikten av kvinnonätverk och tid för socialt umgänge är något alla intervjupersoner i studien påtalar vikten av. Upplevelser av att sakna tid och möjlighet att prioritera kontakten med väninnor och andra ensamstående mammor finns med i uttrycket över vardagen och känslorna knutna till den. Detta kan verka försvagande på individens motivation utifrån Deci & Ryans (2008) Self Determination Theory då ett av triangelns hörn försvagas. När reflektionen i förtroliga nära uteblir påverkas individens återhämtning och distans till situationer och hen riskerar att bli omotiverad att sätta upp nya mål.

”När det kommer känslomässigt oförutsett nån form av kris som kanske inte har med min dotter att göra, då kämpar jag jättehårt för att inte, att hon inte dras in i det. Och då är det ju vänner, då är det Åh jag ska hem till Kerstin, liksom, och så får man bara skärpa sig hemma. Och jobba på. Samma sak där faktiskt för man vet ju att allting går över man ska bara genom det.” Mia 54 år.

Mia talar om upplevelsen av att vara kompetent både som förälder och som individ även i kris. Vikten av stödet från de nära vännerna är nödvändig för den inre motivationen och även för utvecklandet av den självbärande strategin. Detta påverkar således valet att fortsätta som ensamförälder, bekräftelsen och stödet från de nära vännerna är nödvändig för att fortsätta det ensamstående moderskapet och den självbärande strategin.

Samspelet mellan den inre konversationen och de enligt Self Determination Theory motivationsökande faktorerna har visat sig ytterst viktig för intervjupersonerna, som alla betonar vikten av stunder för egentid. Tid för reflektion och tid för att träffa andra vuxna skapar distans till vardagssituationer och rutiner som motiverar till att på nytt till att fortsätta leva som ensamstående förälder.

Green (2008) bekräftar, och hävdar samtidigt vikten av att vara förtrolig med andra kvinnor. Hon pekar på de individstärkande faktorerna som visat sig vara positivt för kvinnor att ha tillgång till, ett kvinnligt nätverk. Ett typiskt kvinnligt sätt att umgås är att ta tillfällen i akt, relativt oplanerat, för att umgås i sociala konstellationer. Dessa verkar förstärkande för individens motivation och vikten av tillfällena ligger i att fånga de stunder som inte är förbundna till ansvar för barn och hushåll (Green 2008: 171-185, 1998: 171-ff.).

Själva förstärkandet sker genom distansen till mammarollen vid tillfällena av kvinnogemenskap eller annan identitetsstärkande aktivitet som kan knytas till Self Determination Theory (Deci & Ryan 2008: 182-ff.).

”Jag har barnpassning via ABC en jättegö tjej som kommer hem och är med W när jag jobbar. Och det är ganska skönt att få den avlastningen att inte behöva va 24/7 med honom. Inte för att jag inte älskar honom över allt annat men man behöver lite stimulans lite annat att tänka på få arbeta lite med hjärna och sådär...”
Linn 38 år.

Linn drivs mot arbetet där hon är kompetent i sin lärarroll och är trygg i sammanhanget. Upplevelsen av arbetet blir till bränsle för hennes stärkta inre motivation. Här spelar sammanhanget och den individuella reflektionen roll eftersom hon agerar i situationer där W inte är närvarande. Behovet att vara mer än mamma är uttalat och bekräftelsen som sker i arbetsammanhanget påverkar självförverkligandet positivt. Utifrån SDT triangelns hörn, där upplevelsen av kompetens är en viktig del, visar det sig tydligt här att den individuella effekten av arbetet får Linn att uppleva ökad motivation. Vidare kan det nämnas att hennes behov av självförverkligande är påtagligt i berättelsen och hon betonar vikten av deltagande i idrottssammanhang av olika slag. Dessa är viktiga för hennes självkänsla och även identitet.

” Just nu så är det fikastunder med kompisar. Just nu. Annars så... tidigare har det varit träningsskor, en liten besatthet hos mig. Å det jag känner just nu kanske jag unnar mig att ha ett träningskort...Jag försöker vara med på olika lopp. Just nu så genomför jag en halvklassiker. Jag har gjort en svensk klassiker och jag påbörjade tjejklassikern som jag ska göra. Jag påbörjade en tjejklassiker men jag kunde bara göra Lidingö och Vasaloppet för jag åkte höggravid Sen gick det inte med cykling och simning för det var för varmt för honom. Så det är sånt jag unnar mej. Det är såna där löjliga grejer som att jag är beroende av barnvakt. Om jag skulle åka och köra cyklingen, halv Vättern, då är jag beroende av att någon tar honom. Jag tror inte att man får ta med även om det inte skulle störa mig att ha honom i cykelkärra...Det jag vill göra det och då får jag ta med honom. Jag har tänkt att han ska få följa med till gymmet snart. Det är bara det att jag mentalt måste processa

det innan. Jag vill gärna ha en utstakad bana. Inte bara gå dit och wing it utan ha det hyfsat planerat.”

Linn 38 år.

Den uttalade vikten av att delta i olika lopp ökar hennes inre motivation genom självförverkligandet. Detta vill jag knyta till triangelhörnet för autonomi i SDT-triangeln (Deci & Ryan 2008: 182-ff.). Behovet av att välja riktning i livet och samtidigt ansvara för konsekvensen av valet att skaffa barn blir inte till någon större inre konflikt. Detta kan kopplas till hängivenheten till de tagna besluten och till att hennes inre konversation är av autonom typ. Planerna blir till i hennes inre och hon förbereder omgivningen på vad som är på gång att hända. Det kan vara genom att skämtsamt uttrycka planen eller projektet för att få en aning om omgivningens inställning. I vardagen engagerar hon omgivningen utifrån behov som rör W, såsom barnpassning när möjligheten saknas att kunna ha honom med sig. Hennes behov av att aktivt utöva sin självbestämmanderätt genom att bestämma riktning i livet och ta konsekvenserna för sina val visar på en autonom inre konversation. Strategierna att anta mammarollen utan att släppa på sin personliga identitet är grunden i hennes välbefinnande. Linn berättar vidare om hur det gick till när hon tog beslutet att inseminera.

”Sen så trodde jag att jag skulle få lite mer, inte negativa kommentarer, men lite mer ”Har du verkligen tänkt på... och Är inte det jobbigt”, i och med att jag gjort en insemination. Så hade jag nog trott att folk kanske skulle, inte ifrågasätta men vara lite kritiska, komma med kritiska tankar och sådär. Men jag har bara fått positiva grejer och kommentarer och sådär. Jag har varit och är fortfarande en person tyvärr som tänker mycket vad andra ska tänka. Kring om man har träffat någon. Sådär vad folk ska tänka om jag är tillsammans med den här personen och sådär och nästan letat fel på personen. Så att om det är nåt jag stör mej på så nej nej. Ehm, därför har det liksom inte blivit att man har träffat någon som jag har känt att den här personen vill jag ha ett barn tillsammans med. Jag har nog alltid tänkt tanken och sagt så där på skoj till mina föräldrar att jag får väl åka till Danmark. Sen så kom det till en punkt att ja nämen nu får jag åka till Danmark om det ska bli nåt så...ehm sen så jag har inte känt den här superstarka barnlängtan men kanske indirekt för jag gav inte upp för att det inte tog. Men det blev ju underbart bra!”

Linn 38 år, sonen 9 månader

Det är tydligt hur Linns inre, kritiska, konversation tar beslut som påverkar hennes livsriktning. Tankarna om en partner som kanske inte duger och som får henne att avfärda partnerkandidaterna genom att inom sig ställa frågan om hon kan tänka sig att bli förälder tillsammans med personen. Det kan tänkas att Linn utifrån sin inre konversation, som är kritisk, tar beslut för att säkra självbestämmanderätten. Utifrån hur hon beskriver processen mot beslutet att inseminera är det tydligt att hon testar sitt beslut mot omgivningen. Hon redogör inte för att det är ett taget beslut men behöver omgivningens reaktioner för att gå vidare. Hennes uttryck för att hon inte längtat efter egna barn kan kopplas till oron över att förlora sin autonomi och individuella frihet. Detta är något som utifrån Self Determination Theory (Deci & Ryan 2008: 183-ff.) kan jämföras med effekterna av ett försvagat hörn i triangeln. Det skulle då kunna leda till försvagad inre motivation eller till att den yttre motivationen ökar. Linn är mån om sin personliga frihet och självbestämmanderätt, vilket kan ha varit avgörande, som underliggande faktor, i hennes beslut att bli mamma genom insemination.

Mia, som också skaffat barn genom insemination berättar både om beslutet som om det omgivande stödet.

”Då när hon var liten hände det att man sjönk ihop på köksgolvet och grät en stund, fem minuter. Och sen ja upp igen. Då hinner man inte ringa nån heller, det är bara att härda ut de där minuterna. Men det tror jag i och för sej att alla går igenom men just där hade jag de känslorna att det var tufft att vara förälder, inte att vara ensamstående egentligen. Det är svårt att beskriva... och för mej är det en ynnest att få vara hundra procent med en annan människa så som vi är. Det är klart att vi har blivit lite symbios, det är klart att vi är jätte nära, vi vet precis allt om varandra. Eeh, mina tankar och känslor inför beslutet att inseminera mej som ensamstående. Det var ju för att det tog slut med senaste fästmannen. Och så insåg jag att blir jag inte mamma nu så blir jag aldrig det. Så det var därför jag åkte. Så jag hade ju ett år på mej fram till att hon föddes. Så under den tiden skaffade jag mej en stjärnfamilj. Så hon har fyra gudföräldrar, två gudpappor och två gudmammor som är ett telefonsamtal bort eller en promenad bort. Så de är ju där för henne, för oss eller för mej.”

Mia 54 år, dottern 14 år.

Mias kommunikation med en nära omgivning och upplevelsen av socialtillhörighet är en av de motivationshöjande faktorerna sett utifrån SDT triangeln (Deci & Ryan 2008: 183-ff.). Valet att inseminera gällde även skapandet av en ny sorts familj med stödfunktion. Mias inre konversation är av den kommunikativa typen enligt Archers modell (2010) och hon nämner behovet av att ringa till någon när vardagen som småbarnsförälder svajar. Hennes förberedelser inför dotterns födelse handlade om att skapa en nära omgivning med starka relationsband. Att instinktivt känna vad som är bra utifrån en särskild kontext och värna om relationer även i förändringsskeden är vad SDT triangeln handlar om i grunden. Mias insikter i föräldraskapets ansvar och praktik fick henne att utvärdera och diskutera valet att inseminera med sina nära vänner. Förtroendet till dem har legitimerats genom att de utnämns till gudföräldrar till dottern. Vidare har hennes motivation stärkts genom den djupa relationen med dottern. Det har skapat nya värden och referenser till de nödvändiga faktorerna i SDT triangelns hörn. Att vara ”som i symbios” med dottern är uttryck för närheten i den ömsesidiga relationen, vilket May (2011) problematiserar i sin forskning och betonar mammans behov av bekräftelse genom barnen. Utifrån den självbärande strategin, som Lassbo (1994) menar är det sätt de mammorna förhåller sig till sin ensamstående situation som utgångsläge som något positivt. De mammorna tenderar att koncentrera sig på att stärka relationen mellan sig själv och barnet. May (2008) belyser ensamstående mammors starka vi-känsla med sina barn. I upplevelsen av det stärkta vi:et grundas och befäster relationen ytterligare som då stärks.

” Mitt sätt att unna mej är att gå ut och ta ett glas, det behöver inte bli en helkväll. Ja, men träffa äldre vänner som man inte sett på länge det är superunderbart! Där snackar man ju om att få sitt bekräftelsebehov väl uppnått. Jag är ju ute och rör på mej mycket, yoga, meditation. Det handlar ju mycket om att försöka lugna min inre oro som varit bångstyrig under åren så där har jag ju hittat det att vara själv och kunna njuta inte göra någonting och det är fan en konst för det är inte lätt alltså. Jag älskar att vara själv. Jag älskar att vara singel det är så himla underbart. Jag är ju tillgänglig givetvis men det är ju inte så att jag letar. Det är det bästa av allt känner jag. Och det tror jag också nånstans sen längre fram kommer ge resultat

på nåt vis. Men det är ingenting som jag räknar med. Och det är ingenting som jag lever för som jag gjort innan. Jag har inte alls det behovet nu...”

Petra 41 år, döttrarna 11 år och 13 år.

Till en början efter separationen fanns en saknad hos Petra att göra familjen hel, vilket ledde till att hon sökte efter en ny partner under många år. Efter att ha sökt andra, alternativa vägar, att lugna sin rastlöshet och därigenom komma till insikt med det egna ansvaret över situationen som ensamstående mamma. I processen som leder till accepterandet av ensamståendeskapet och den självbärande strategin som följer har Petra förstått att det är upp till henne att bilda om familjen (Bak 2012: 69-ff.). Utifrån de givna premisserna har hon ändrat syn på sina personliga behov och även funnit en inre motivation till att uppskatta singellivet utifrån de egna villkoren.

”...jag har ett behov av att må bra i mej, av att se mina barn växa, fortsätta vara så enormt harmoniska, de är så trygga, de mår så bra, de är så glada, deras lärare säger ju det att de är så fantastiska tjejer som har så go självkänsla. Då känner jag baske mej att jag har lyckats.”

Petra, 41 år, döttrar 11 och 13 år

Genom den nära relationen till döttrarna bekräftas hon som mamma men även personen Petra bekräftas. På så vis ökar förtroendet och hennes inre motivation lika så. Det får henne att uppleva att hon lyckats nå upp till det goda moderskapet. Här verkar SDT triangelns alla hörn i harmoni, självbestämmandet som får Petra att göra val och stå för dess konsekvenser. Den djupa relationen till döttrarna där anknytningen upplevs som stark. Här kan det utifrån sammanhanget förstås att Petra som förälder i kompetenshörnet visat prov på sina färdigheter i moderskap. Dessa färdigheter har bekräftats av professionella och givet faktum att det gäller hennes barn som här är målet för Petras berömvärda färdigheter ökar det på upplevelsen av förtroende (Deci & Ryan 2008: 182-ff). Upplevelsen av lärarens riktade beröm tar hon till sig och ser det som riktat mot Petra och döttrarna och deras vi-känsla. Det är bevis nog på relationen och dess styrka för henne. Samhörigheten och den starka tilliten mellan dem utgör grund för den ökade motivationen och förstärks i och med att den belyses på ett positivt sätt. Att det är viktigt för Petra att må bra i sig själv del av hennes moderskap i den självbärande strategin för att kunna uppmärksamma döttrarna och möta deras behov.

”Jag har velat liksom ha det bästa för dem hela tiden egentligen inte alls behövt å leva över mina tillgångar så som jag har gjort. Men jag har liksom trott att det krävs av mej. Lite det här också att stolt, inte vill fråga om hjälp, klara allting själv och så lite hoppats på en falsk lycka, asså en lycka av att jag kommer träffa någon snart och då kommer det reda upp sej... Det är klart att man gör allt för sina barn men jag har egentligen inte tänkt på vad som är nödvändigt för dem utan jag har maxat allt. Plus att jag inte riktigt har tänkt på var är jag i det här för jag lever ju trots allt två sorts liv, en som singel och en som mamma och då måste man ju hitta nånstans en balans där det funkar med allt.” Petra 41 år, döttrar 11 och 13 år

Petra berättar hur hon under en lång period jämfört sin ensamstående mammasituation med en tvåförälderssituation och därför ständigt jagat ekonomiska förutsättningar och kapital för att bibehålla den tidigare levnadsstandarden. Hon har känt av samhällsnormen och påverkats också av den tidigare levnadsstandarden från tiden som gift. Lassbo (1994) hävdar att det svåraste för separerade mammor är att behöva gå ned i materiell levnadsstandard.

Genom att belåna sig, ta jobb med högre lön eller jobba extra, har Petra lyckats med att upprätthålla en levnadsstandard hon anser förmedlar att hon är tillräckligt bra förälder. Hon säger sig ha varit för stolt för att be om stöd och istället hoppats på att träffa en ny man. Detta tankesätt kan härledas till den traditionella strategin som Bak beskriver (2012).

Petra har under hela tiden efter separationen sökt reparera familjen genom att träffa en ny man. Hennes önskan var att han skulle göra hennes liv problemfritt och att kärnfamiljen skulle bildas på nytt. Först när hon provat på samboliv och parliv som inte fungerat, kom hon att instinktivt ta till den självbärande strategin (Bak 2012: 69-ff.).

Eftersom hennes inre konversation är av reflexiv kommunikativ typ har hon ägnat sig åt att samtala med familj och vänner. Det har lett henne mot en större jämvikt mellan de två livsstilarna och upplevelsen av de sociala relationerna, i kombination med den inre konversationen, leder henne mot förankrande av beslut.

”När min dotter krisat lite...nån mobbinghistoria hon blev utsatt för i fyran tror jag, krisat rejält. Då märkte jag att jag slöt, slöt oss i vår cell. Först. Men sen efteråt så släppte jag in. Så har jag tänkt i efterhand varför gjorde jag så, varför slöt jag oss i vår lilla...så kom jag på att det nog hade med uppväxten att göra, svaghet, ta hand om dina egna problem, eeh tala inte om för världen...mmm jag har försökt tänka på det efteråt...”

Mia 54 år, dottern 14 år.

Erfarenheten av att ha slutit sig är negativ och hon förespråkar öppenhet och stöd utifrån. För att klara av behov, att både leva upp till de individuella kraven på sig själv, men även de gällande föräldraskap berättar Mia om hur hon hämtar stöd åt sig och barnet i vardagen från sin stjärnfamilj. Extended family eller vald familj (Finch 2007: 65-ff), är del av hennes strategier att skapa familjeliknande relationer med den traditionella kärnfamiljens relationer som mall. Detta kan ses som en del i skapandet av den egna familjenormen och dess trygghet.

Mia har varit grundlig i sina strategier och skapat trygghet på nära håll för sin dotter och därmed även sig själv. Stjärnfamiljen, även kallad vald familj, utgör grunden till vilka hon anförtror sin dotter. Hon har insett vikten av olika praktiker, hennes inre konversation är reflexivt kommunikativ och hon pratar och träffar gärna vänner att lufta sina tankar med. Mia ser ofta analytiskt tillbaka på händelser för att inte begå liknande misstag i framtiden (Archer 2010: 57-ff.). Intuitivt har hon förstått vikten av nära relationer för sitt och dotterns välbefinnande. I intervjun betonar hon vikten av sin fasta heltidsanställning som är kopplad till trygghet och betonar sociala relationer som något att vårda samtidigt som djupet i relationen med dottern är i fokus.

”...när någon form utav kris som kanske inte har med min dotter att göra och då kämpar jag jättehårt för att hon inte dras in i det och då är det vänner. Då är det ååååh jag ska hem och fika hos Kristin liksom eller du vet och så sitter man där och snörvlar och får lite stöd en stund och så får man skärpa sej hemma mmm...”

Mia 54 år, ensamstående med dottern 14 år.

Vikten av nära väninnor som stöttar och får henne att bli återmotiverad är helt i enlighet med Deci & Ryans (2008) teori utifrån SDT-triangelnns verkan. De nära relationerna och det sociala sammanhanget skapar mening och i samspelet ökar känslan av samhörighet, vilket ökar den inre motivationen. Mia är noga med att skydda dottern från sina personliga kriser och i kritiska lägen och väljer hon därför att gå hemifrån för att fika hos Kristin. De jobbiga känslorna försöker hon därför hålla inom sig.

Mias inre konversationstyp är av reflexiv typ behöver hon yttre bekräftelse för att sätta upp livsmål. Därför behöver hon samtala med Kristin eller andra väninnor som stöttar henne genom samtalet och hon kan komma fram till en slutsats.

I motsats till Mia finns de mammor i studien här vars berättelser vittnar om avsaknaden av nära relationer som blir tydlig i krisartade situationer när den inre konversationen är av kommunikativt reflexiv typ och kräver ett verbalt bollplank.

”...i en familj med ensamstående förälder för att man känner att man har ett större ansvar på sina axlar och därför känns det nog ännu viktigare tror jag att vara en bra förälder. För man tänker att som ensamstående måste jag vara bra för det finns ingen som backar upp mej eller liksom kompletterar upp mina dåliga sidor. Tycker ungarna att jag är bäng i huvudet en dag så kan de liksom inte gå till pappa och prata utan det är mej de har. Det har jag funderat främst nu med sista barnet, jag tänkte inte i de banorna när jag var yngre. Utan jag tänkte ju att jag är som jag är, jag kan inte förändra mej, det här är den jag är. Och han (syftar på äldste sonen) levde ju med mej dygnet runt.”

Christine, 45 år, mamma till tre barn, 7, 14, 22 år.

Christine berättar om upplevelsen av att ständigt göra sitt bästa och att uppträda utifrån sin bästa sida på grund av vetskapen om att hon är ensam i föräldraskapet. Hon ser det från barnens perspektiv och motiveras till att ta ansvar för relationerna i familjen. För henne ställs onekligen föräldraskap mot individuellt och personligt förverkligande. Hon poängterar sin medvetenhet om kraven hon ställer på sig själv och betonar att hon behöver vara bra i det hon gör utifrån den befintliga situationen. Hennes inre konversation är av reflexivt autonom karaktär och hon riktar in kompassnålen i livet på att förverkliga målen hon satt upp (Archer 2010: 57-ff).

5.2 Omgivningens stöd och de ekonomiska förutsättningarna

Att be om hjälp och stöd från den nära omgivningen är något som intervjupersonerna talar om, antingen som något bristande och svårt eller som något tvunget, som blivit en del av ensamståendeskapet och skapandet av trygga relationer. När nära relationer saknas har intervjupersonerna berättat att de funnit sätt att komplettera upp livssituationen med för att skapa trygghet kring barnen och vardagen. Intervjupersonerna talar om komplexiteten i föräldraskap och tankar om det goda moderskapet genomsyrar intervjuerna. Vid något tillfälle har varje intervjuad mamma konstaterat att hon inte alltid är en ”bra mamma”. Målet för görandet av en bra mamma är ”den goda modern”, vilket kan kopplas till skam om man som mamma inte når upp till kriterierna (Vuori 2007: 46-ff.). Mammornas upplevelse av att inte ha gjort tillräckligt för sina barn, utan att det ständigt finns mer att göra, är vanlig. Flera studiedeltagare menar att känslan av otillräcklighet och skuld är ständigt överhängande i vardagen. Att planera flera steg i förväg är den vanligaste strategin för att få vardagslivet att fungera utan att riskera att negligera barnens behov.

” Det har varit fullständigt kaos egentligen och man har levt för stunden hela tiden och jag har fått för mej idéer om att byta jobb och börja plugga och så. Men det senaste halvåret har jag börjat strukturera, man gör veckoplanerar, man åker och handlar man gör struktur. Det minskar ju stressen. Och det är ju tråkigt för jag är väldigt impulsiv. Man hinner med mer det känns tryggt för det känns att man klarar av den här dagen, för ibland har det varit att jag inte klarar av den här dagen ens och man vill ju alltid så himla väl och hennes fokus är ju alltid först så att hon ska vara nöjd och hon ska må bra och

gör man de här planeringarna så har man ju tid att göra roliga saker och skratta tillsammans annars blir man ju bara en stressad o irriterad och då är man en arg och stressad mamma liksom så att det har påverkat jättemycket”

Katrin, 35 år ensamstående med dottern 6 år.

Katrin berättar att utifrån stödet från en coach att veckoplanera vardagen med dottern blivit mycket enklare och både hennes och dotterns välmående har ökat. Hon har dottern på heltid och menar att stress är en negativ faktor som påverkar hennes moderskap negativt. Att ständigt sätta barnen först och samtidigt försöka förverkliga sig själv som individ och person blir ofta komplicerat och ohållbart. I strävan efter att uppfylla moderskapsnormen har Katrin tagit till yttre strategisk hjälp för att klara situationen. Att planera tillsammans med dottern utifrån ett i förväg utstakat schema är en strategi som skapar harmoni och trygghet i den gemensamma vardagen. På så vis kan den individuella återhämtningen delvis ligga i den mentala vila som är följderna av att gräl och bråk inte tar över vardagen.

Katrin söker aktivt stöd från sina närmaste och även professionellt sådant för att stärka motivationen i vardagslivet. Hon söker även skapa luckor till återhämtning och återmotivation eftersom hon har dottern på heltid. Intuitivt söker hon sätt att vårda och stärka dottern men också sig själv, trots att egentid är en brist. Då blir både hon själv som dottern lidande. Att komma sent till förskola och jobb, med misslyckandets eftersmak på tungan, har präglat livet perioder och inneburit skam och hon påverkas negativt av misslyckandet som tynger ned ytterligare på grund av den sociala skammen.

I den inre konversationen utvärderar Katrin graden av skam och förhåller situationers alternativa utgångar mot varandra (Archer 2010: 57-ff). Hon har utvärderat utgången av de misslyckade vardagsmorgnarna och beslutat ta stöd utifrån för att få struktur och slippa uppleva misslyckandet som även påverkar dottern. Den lösning som innebär minst skam knutet till skapandet av den goda modern är den hon väljer (Barbalet 2001: 114-ff.).

Att vända sig till socialtjänsten, för att komplettera avsaknaden av stöd i vardagslivet och därmed stärka upp sin SDT-triangel kräver en inre kommunikativt reflexiv konversation. Utifrån övervägandet av den situationsbundna skammen och ett beslutsfattande, baserat på både personliga som barnens behov, leder detta informanten mot beslut om agerande.

”...Vi har inget stort nätverk alls. Pojkarna har inte många kompisar från skolan därför att de har varit jobbiga. C har ADHD och P Aspergerssyndrom. Det är det som är svårast för mej att hantera, att de inte hittar bra kompisar. Dom har inte det och då blir jag väldigt rädd att de hamnar i såna här grupper som inte är bra. Och P har inte bra självförtroende. Det var för kanske två år sedan. Jag var på väg att kollapsa. Och då tog jag själv kontakt med socialen och sa till dem att jag inte klarar av det kommer inte gå. Och då fick jag samtalshjälp och sen avlösarservice, som jag har nu för båda pojkarna, och det är idag som jag har det. Så onsdagarna får jag ungefär fyra timmar att göra något för mej själv.”

Katri, 43 år, ensamstående mamma till två barn, 11 och 13 år.

När hon höll på att kollapsa var lösningen att kontakta socialtjänsten i kommunen för att be om stöd. Genom stödet Katri fått från professionellt håll, avlösartjänst, kompletterar hon upp sin SDT-triangel och det relationshorn som är försvagat och saknar starka relationer och därmed sammanhang. Avlösartjänsten möjliggör fritid och egentid för Katri. Det är något som är stärkande för henne och som samtidigt bekräftar för henne att hon bestämmer riktningen i sitt eget liv. Genom denna upplevelse av autonomi blir följderna att hon stärker sin inre motivation vilket leder till återmotivation, och styrka att klara av vardagen.

Utifrån Archers (2010) inre reflexiva konversationstyper är Katris inre konversation av reflexiv kommunikativ typ. Hennes behov av att diskutera och prata igenom saker, innan hon tar beslut och sätter upp mål kopplade till förverkligandet av det goda moderskapet, är något hon får möjlighet till genom avlösartjänsten.

Upplevelser av egentid leder till en förstärkt motivation och drivkraft att sätta upp nya livsmål och arbeta fram strategier för dessa (Deci & Ryan 2008: 182-ff.). Under tillfällena unnar hon sig att träffa sin särbo, gå och träna eller träffa sin mamma. Hon upplever sig ha blivit en bättre mamma efter att ha fått avlösartjänst, vilket kan ses som återmotivation i moderskapet genom att ha kompletterat upp i ett av SDT-triangelns relationshörn.

För Katris del är det omständligt att vara spontan i sitt sociala umgänge och hon ger tydligt uttryck för avsaknaden av kvinnogemenskap längre fram i intervjun, vilket kan tänkas ha påverkan på återmotivationen. Att isolera sig och barnen genom sitt flyktbeteende grundar sig delvis i Katris upplevda ensamhet och de få starka relationer som omgärdar henne. För henne finns mamman, mormor till pojkarna, nära till hands som stöd i vardagen. Dock är hennes behov av stöd större än vad de nära relationerna erbjuder och hon berättar om livet då, innan onsdagarna, innan hon till slut sökte sig till socialtjänstens familjeenhet för att be om hjälp och stöd.

”Innan onsdagarna. Jag stoppade huvudet i sanden. Jag blev frånvarande mamma. Jag tittade på mina serier. Eeh, jag ville bara få pojkarna tysta, med sina iPad, jag tittade på mina serier, totalt glömma bort, jag ville komma bort totalt bort från allt. Det var min flykt.”

Katri, 43 år, mamma till två barn, 11 och 13 år

Katri var mentalt frånvarande och flydde in i Netflix-serier. Barnen fick ha sina iPads så att de inte störde henne. Beslutet att begära stöd från Socialtjänsten innebar att överväganden gällande skam som följer ett eventuellt misslyckande av barnaföstran och den skam som inbegrips i att ta hjälp utifrån ställs mot varandra (Barbalet 2001: 114-ff.). Utgången av ett misslyckat av föräldraskap och föreställningen av att barnen hamnar i kriminalitet och gäng skulle innebära att misslyckas med moderskapet.

Behovet av återhämtning och bekräftelse från omgivningen ökar möjligheten till en starkt SDT-triangel och inre konversation. Det skapar drivkraft och motiverar Katri i vardagen. Hennes insikt om värdet av starka, djupare relationer, och vårdandet av dem är en livlina bredvid den buffert hon med små medel skapat över tid. När hon talar om trygghet är det mamman och bufferten som är i centrum för associationerna. Hennes karaktär i kombination med den reflexiva inre konversationen leder henne mot aktiviteter där hon finner motivation och drivkraft för att fortsätta vardagen som ensamstående mamma. Deci & Ryan (2008) hävdar att känslan och upplevelsen av oberoende är del av den individuella SDT-triangelns komposition. Katris möjliggörande faktorer, såsom avlösartjänst, är avgörande för den individuella återhämtningen och återmotivationens kontinuitet. Avlösartjänsten möjliggör ett rutinemässigt utrymme för återhämtning på Katris villkor då det åligger henne själv att finna, och utöva, stärkande aktiviteter för att öka den inre motivationen. Vikten av den ekonomiska bufferten är kan ses ha koppling till färre antal nära relationer och en relativt autonom inre konversation.

”Jag är ganska snål som person så jag spenderar inte, jag kollar alltid vad som är billigare, även nu när jag har högre lön. Går och handlar och köper alltid det som är billigare. Jag försöker alltid tänka behöver jag det här innan jag köper något. Jag har ångest om jag köper dyra grejer. Och nu satsade jag på mej själv och köpte en smart TV, fy fan! (skrattar) Jag är väldigt noga med vad jag spenderar. Det är min styrka. Jag har alltid pengar på sparkontot. Jag gillar inte spendera pengar, det är emot min natur.

Min trygghet är att ha pengar på sparkontot därför att det finns ingen annan. Jag tar hand om pojkarna. Om någonting skulle hända är det upp till mej. Jag måste ha jobb jag så jag försöker att klara mig på min lön, alla utgifter. Ibland måste jag ta ur sparkontot men jag stoppar tillbaka så snart jag kan. Det är min livlina. Sen min mamma och min särbo, de är mina stora tryggheter i mitt liv. Min särbo som ger mej väldigt mycket lycka och glädje och sen min mamma som jag kan lita på hundra procent.”

Katri 43 år, mamma till P och C, 11 och 12 år.

Katri lägger tonvikt på trygghet och autonomi. Att ha pengar på banken trots den starka relationen till mamman och till särbon är del av den personliga tryggheten. Glädjen Katri får av att umgås med särbon ökar hennes självförtroende i och med att hon upplever sig bekräftad som person. Relationen till mamman är stark och tilliten likaså. Upplevelsen av samhörighet i de starka relationerna leder Katri mot ökad inre motivation. Det kan kopplas till SDT triangeln (Deci & Ryan 2008: 183-ff.) där hörnet för självbestämmande kopplas ihop med val och konsekvenser av dessa.

5.3 Dejting och heterosexuella relationer

Dejting och relationer till män hålls oftast på bortaplan intervjupersonerna berättar om. Dessa relationer sker oftast utanför hemmet och ibland även bortom barnens kännedom. Att vuxenrelationer ses som något som kan vara störande, både för relationen till barnet som för informanten själv, framkommer tydligt i berättelserna vilket finns med i Mays (2008) forskning. Samtidigt uttrycker de flesta av informanterna ett slags saknad efter en vuxenrelation att dela vardagen med och säger sig vara öppna för det, men söker det inte aktivt.

”Det är ju det som man önskar när man har mindre barn. Nån som att bolla med, som stöttar en, nån som man har roligt med och trevligt med. Man kommer inte ut så ofta och göra andra saker man orkar inte dejta man jag tror jag tänker också så att det är tänker att det är känsligt för barnet om man drar in nya partners hela tiden det skapar inte trygghet för barnet. Jag har valt bort det till stor del. Träffar jag nån så träffar jag nån. Och hur skulle det va, jag har ju ingen barnvakt och då skulle jag få ta med honom. Ta med honom på restaurang på första dejten och så kanske han inte uppför sig. Det skrämmer ju bort”

Lena 47 år, mamma till D fem år.

Lena förklarar att situationen är känslig och att hon inte vill dra in någon som kommer emellan henne och barnet. Hon berättar att hon sällan kommer iväg ut för att göra saker på egen hand eftersom tröttheten är ett faktum, ett vardagsstatus. Att dejta orkar hon helt enkelt inte. Hon tar upp barnet som huvudorsak till att inte dejta och förklarar att det inte är bra för dess trygghet. Detta bekräftas av May (2008) som menar på att föräldrars kännedom om barnets psykologiska och känslomässiga utveckling och deras behov är en del av det gemensamma välbefinnandet. Vidare menar Lena att hon bortprioriterat sexuella vuxenrelationer men är öppen för att träffa någon om det skulle ske men att den praktiska svårigheten ligger i att hon saknar barnvakt. Att ta med sonen på dejt är inget hon känner sig bekväm med och är samtidigt rädd för att en man skulle skrämmas bort. I sin inre konversation som är av kommunikativ typ rationaliserar hon bort dejtandet och ett eventuellt ansvar till initiativ till det. Hon är bekväm med att leva ensam med sonen, trots den pågående konflikten med pappan, och skyddar relationen instinktivt. Utifrån SDT triangeln vill jag hävda att Lenas upplevelse av självbestämmande väger tyngst i

situationen och valet att träffa någon eller inte. Detta då hon känner till och står för konsekvenserna av sina tidigare val, att vara ensamstående mamma från början.

”Just den här att man ibland ändå och de flesta är ändå två och den här att man kan känna sej väldigt ensam och nä det är vi två. En avundsjuka kan finnas. Bara mot smågrejer ibland då säg att grannarna, man är ute efter förskolan liksom ah då kanske den andre är inne och lagar mat aa fast det gör ingen annan åt mej. Man ska göra allt. Ibland kan jag känna att uuh och då är det skönt på kvällen ibland, det är inte någon som förväntar sig att jag ska vara social... jag får göra precis vad jag känner för ingen som säger kom och sätt dej i soffan. Jag vill ju göra vad jag vill. Jag vill... att jag får bestämma själv. För att jag hade ju en kille när F var ett, vi bodde inte tillsammans då. Han var hos oss på kvällar, sen åkte han till sej så att han fick ta en paus och träna och göra sina grejer som han liksom tyckte och jag kör på. Men F var ju aldrig, jag kunde inte lämna henne med honom några gånger. På helgen när hon sov middag då kunde jag sticka ut och springa för jag hade nån annan som passade. Alltså det var den nivån, inte det här att han kunde ta. Det är väl många som nästan kan ha det så även om man har relation, fast man är pappan.” Johanna 38 år, mamma till en fyraåring.

Känslor av avundsjuka som stundtals uppträder, dessa riktas gentemot de som lever i kärnfamilj. Barbalet menar att så länge uttrycket inte är överdrivet och därmed osmickrande för individen är avundsjuka inget direkt skamligt (Barbalet 2001: 106-107). Johannas avundsjuka gäller oftast önskan att vilja ha något som någon annan har och är här kopplad till begäret efter någon att dela hushållet med. Ensamheten blir påtaglig i praktiska situationer när det blir uppenbart att en andra vuxen i hushållet hade underlättat för henne och dottern i vardagen. Johanna betonar faktum att hon måste göra allt själv, det finns ingen annan att förlita sig på som lagar middagen.

När hon levde i en relation var det tillslut ett störande moment att relationen aldrig befästes utifrån hennes förväntningar på kärnfamiljsnormen. Hon förblev således ensamstående i den gemensamma vardagen och i ansvaret och omvårdnaden om dottern och hon avslutade relationen efter ett år. Separationen ledde henne mot den självbärande strategin och skapandet av familj tillsammans med dottern på gemensamma villkor (Bak 2012: 69-ff.).

Det är genom upplevelsen av autonomi som Johannas identitet som ensamstående mamma stärks Deci & Ryan (2008) och hon ökar sin inre motivation. Hon väljer aktivt bort relationer för att slippa förhålla sig till en annan vuxen person med förväntningar på partnerskapet.

Alsarve et. al. (2017) liksom Bak (2012) betonar i sina verk de ensamstående mammornas självbestämmanderätt och valmöjligheter som något viktigt och avgörande i deras liv. Sambandet mellan självbestämmande och moderskap är sammanknutet med både rättigheter och möjligheter för informanten som kvinna. Enligt Scheffer Kumpula (2019) är det accepterade ensamstående moderskapet förenligt med det historiska tidsperspektivet gällande kvinnors pågående frigörelse, vilket även gäller hennes fria val att frivilligt separera och frivilligt förbli ensamstående (Scheffer Kumpula, 2019: 4-21).

”Fördelen är att man har full kontroll över sin egen tillvaro, man fattar besluten själv, behöver inte ta hänsyn, det blir inga bråk...Jag resonerar med mej själv, fattar ett beslut och så kör vi på det jag behöver inte diskutera och tjafsa...Jag kontrollerar mitt liv, min vardag. Själv.”

Christine, 46 år, mamma till tre barn, 7, 14, 22 år.

Uteslutande av hänsyn och bråk är något Christine värderar men det är själva kontrollen över sitt liv som hon värderar högst. Utifrån sin inre autonoma reflexiva konversations typ är hon inte beroende av bekräftelse från omgivningen för att förverkliga sina livsprojekt eller nå mål (Archer 2010: 57-ff). Hennes upplevelser av att lyckas förverkliga livsprojekt och nå mål utifrån de egna premisserna ökar den inre motivationen och självförtroendet. Det betyder inte att Christine inte har behov av sociala relationer av det djupare slaget, såsom kvinnogemenskap innefattar. Däremot betyder det att hon inte behöver bolla sina tankar kring livsprojekt med andra för att förverkliga dem. Enligt Green (1998) verkar kvinnogemenskapen stärkande genom dynamiken och reflexiviteten som upplevs. Detta förenar kvinnorna utifrån vilka de är och utifrån deras gemensamma erfarenhet av att leva i ett patriarkalt samhälle.

Kontroll och självbestämmanderätt över vardagen och livet kan konstateras vara avgörande för informanternas val att fortsätta leva som ensamstående mammor. De nära relationer som utifrån SDT-triangeln är del av grund till förstärkt motivation är informanternas viktigaste faktor i skapandet av föräldrarollen. I kontakten och umgänget med förtroliga ökar motivationen (Deci & Ryan, 2008: 182-ff., Green 1998: 171-ff.).

Utifrån informanternas uttalanden gällande ensamståendeskapet kan det härledas till en ovilja att ta på sig rollen av den goda hustrun och de sociala föreställningar som omgärdar denna. Det tål att betonas att ingen av informanterna var genuint intresserad av att leva i samborelation eftersom de ansåg att det skulle nagga på deras självbestämmanderätt.

6. Sammanfattning och diskussion

Studiens syfte har varit att undersöka ensamstående mammors vardagliga faktorer och strategier som påverkar deras drivkraft och den inre motivationen. Studien baseras på intervjupersonernas erfarenheter av det ensamstående föräldraskapets villkor och krav.

Det var väsentligt utifrån ett etiskt och medmänskligt perspektiv att rättvist och ödmjukt gestalta de ensamstående mammorna och deras berättelser.

Studien visade att strategier och individstärkande faktorer är relativt lika trots att mammorna är mycket olika varandra. Samtliga äger stor integritet och gav inte efter för yttre press att inställa sig i enlighet med tvåfamiljsnormen. Många hade försökt att ombilda den traditionella familjekonstellationen men inte lyckats. Detta ledde till ett personligt accepterande av att leva livet med sina barn som inte omfattas av den traditionella familjen. Mammorna utvecklar istället en självbärande strategi och hittar nya vägar och bildar nya relationer med syfte att skapa en annorlunda familj tillsammans med sina barn. Den nya familjekonstellationen kännetecknas av en starkare relation mellan mamman och barnen och vidare att ett fåtal nära relationer får familjemedlemsstatus. Dessa är nödvändigtvis inte biologisk släkt med mamman eller barnen. I sin vardag mobiliserar och länkar mamman samman familj och vänner för att skapa egna relationskedjor och mönster. Dessa är anpassade till livet som ensamstående med barn. Genom interaktionen och dessa relationer bildas ofta ett slags vald familj där lojalitet och samarbete är högt skattat. Relationskedjorna blir en del av faktorerna som får den ensamstående mamman att uppleva inre motivation till att fortsätta leva utan partner.

Väninnor spelar betydande roll i den ensamstående mammans liv. Det är i kvinnogemenskapen och i sociala kvinnoätverk som hennes självförtroende som person blir bekräftad. I umgänget ökar självförtroendet och hon motiveras att välja autonomi på nytt. Insikter gällande styrkorna och möjligheten att själv bestämma och rå om sig och sitt motiverar henne. Gällande kvinnogemenskapen och sammanhang där den ensamstående mamman interagerar med andra, vuxna, kvinnor är det betydelselöst om dessa är ensamstående eller lever i par alternativt familj. Grunden för umgänget och målet förblir detsamma, att utifrån gemensamma villkor ha socialt umgänge och intellektuellt utbyte av varandra.

Kvinnogemenskapen har alltså varit betydande i befästandet av intervjupersonernas val och hur de formar sitt och sina barns liv, precis som det sammanlänkade nätverk av nära vänner och familj som mammorna och barnen har omkring sig.

Det har framkommit genom analysen att mammorna i studien aktivt väljer att förbli ensamstående. Detta har sin starkaste grund i den individuellt upplevda självbestämmanderätten. Intervjupersonerna lägger stor vikt vid sin egen autonomi och är tillsynes individualistiska i sitt skapande av mamma och familj. De upplever i sin nuvarande situation att det är befriande att inte söka en partner och nonchalerar tvåfamiljsnormen. Den är idag inte lika stark som den varit för tidigare generationer ensamstående mammor. Därför kan intervjupersonerna nonchalera tvåfamiljsnormen utan större konsekvenser för sin ekonomiska och sociala status.

De ekonomiska förutsättningarna idag tvingar inte mammorna att bilda familj på nytt för att kunna försörja sig själva och barnen. Kvinnorna i denna studie är alla självförsörjande ekonomiskt, vilket bidrar till deras autonomi. Att hantera sina egna pengar utifrån de personliga värderingarna har visat sig vara en självklarhet för dem. De har gett uttryck för uppskattning av att ha arbete eller sysselsättning där de upplever sig vara kompetenta och de bestämmer själva vad de spenderar lönen på. De har även funnit strategier att öka sin månadsinkomst med, det kan vara att de hyr ut ett rum i sitt hem, hyr ut sin bil genom en app, eller att de byter jobb för att höja lönen. Utifrån det faktum att gruppen ensamstående inte fått det bättre ekonomiskt eller strukturellt i samhället har mammorna i studien fått vara innovativa i att få pengarna att räcka månaden ut.

Upplevelsen av att vara kompetent är ytterligare en motivationshöjande faktor i informanternas liv. Genom att känna sig kompetent ökar självförtroendet som här kan förknippas med hennes självbestämmanderätt och återigen väljer hon sitt ensamstående skap. De flesta av de intervjuade mammorna i studien saknade inte en partner att leva tillsammans med, däremot dejtade de och en var särbo. Detta är ytterligare skäl att välja det ensamstående moderskapet.

Mammorna i studien har utifrån sin inre konversationsstyp, som hos de flesta av informanterna varit av reflexiv kommunikativ typ, bollar strategier och tagit beslut gällande livsprojekt och mål med nära vänner. Även utifrån dessa samtal har förtroendet och motivationen höjts i och med samtal och umgänge som får dem att ta beslut att hålla fast vid och driva sig mot uppsatta mål. Utifrån den presenterade SDT-triangeln har varje mamma i studien sett om sitt och barnens bästa genom att täcka upp alla triangeln hörn. Mammorna med en autonom inrekonversation tog beslut själva som de sedan presenterade för sin utökade familj och nära relationer. På så vis implementerades målet eller projektet hos de berörda och mamman skapade därmed en säkerhet för uppmuntran och stöd under vägen mot målet.

Detta kan ses som en strategi hos exempelvis Linn, som till en början skämtsamt uttalade sitt beslut att inseminera. Hennes omgivning visade stöd och intresse och förhöll sig positiva till att hon skaffade barn. De nära och kära skulle komma att fråga om hur det går och intressera sig för resultatet. På så vis får uppmuntras hon vidare att ta sig mot målen eller arbeta vidare i projektet hon satt upp.

En av strategierna att göra vardagen lättare är att bilda ett team med en stark vi-känsla tillsammans med sina barn där mammorna delar förtroenden och inkluderar barnen i vardagssysslor. Relationen mellan mamman och barnen är djup och utifrån berättelserna att döma är den jämställd på ett komplext plan. Ofta är mammorna förtroliga med barnen. Förtroligheten är ömsesidig och mammorna berättar i intervjuerna om att deras barn pratar öppet med dem om privata saker. Detta bidrar troligen till omgivningens upplevelse av att barnen visar på social mognad, vilket mammorna uppfattar som positivt och motivationshöjande för mammarollen.

Stolthet genomsyrar alla svar, faktum att mammorna klarar av det goda föräldraskapet och att barn inte saknar något trots att de inte lever i den traditionella familjen. Detta ger en bekräftelse och stolthet som i sin tur blir en drivkraft och skapar motivation av att bl.a. välja om sitt ensamstående föräldraskap. Emotioner som framträder som särskilt viktiga i beslutsfattandet och dirigerandet av vardagslivet hos intervjupersonerna är skam och stolthet. Risken att misslyckas med det goda föräldraskapet skapar en stark känsla av oro för att på grund av att misslyckandet skämmas inför omgivningen.

Sammanfattningsvis visar studien att de viktigaste handlingsstrategierna i vardagen och de faktorer som ökar motivationen och drivkraften hos de intervjupersonerna gällande det ensamstående föräldraskapet är:

- självbärandestrategier, att skapa familjekonstellationen utifrån ens egna känsla för vad som är bäst för mig och mina barn
- skapandet av nära relationer som ersätter den traditionella familjen
- väninnornas betydande roll och stöd
- kvinnogemenskap som skapar tillhörighet och ger bekräftelse
- upplevelsen av självbestämmande och starkt oberoende
- ekonomiskt oberoende
- stärk vi - känslan med barnen
- personligutveckling och ökad kompetens

Slutsatsen är att ensamstående mammornas strategier, vilka alla är olika utifrån personlighet och inre konversationstyp, har lett till att de väljer det ensamstående moderskapet om och om igen. Deras nära omgivning ifrågasätter inte deras val eftersom mammorna själva visar och bevisar att i strävan att lyckas med det goda moderskapet och att ingenting fattas deras barn. Utifrån rådande norm, att sätta barnens behov först, har de ensamstående mammorna lyckats skapa sin familj.

Med ökande antal hushåll med ensamstående mammor går samhället mer och mer ifrån normen vad en kärnfamilj är. Detta kommer med all säkerhet att påverka samhällsstruktur och politiken. Inte minst när det gäller jämställdhet och föräldraförsäkring.

Systemet förutsätter att man lever i kärnfamilj. Till exempel är föräldraförsäkringen som den ser ut idag utvecklad utifrån en jämställdhetspolitik där lika gäller för både män och kvinnor. Min slutsats är att detta missgynnar i många fall de ensamstående mammorna på lång sikt då deras inkomst ännu inte är jämställd med mannens.

För den ensamstående mamman innebär det fallgropar som hon behöver parera för i sin vardag, något som intervjupersonerna berättar om. I deras upplevelser av kontakten med myndigheter, BVC och barnomsorg exempelvis, blir det påtagligt hur djupt rotad normen är. Min aspekt i diskussionen gäller de strukturella former för det ensamstående moderskapet och de hinder som byråkrati skapar. Utifrån erfarenhet och förförståelse vill jag hävda att det sociala skyddsnätet inte är anpassat för i synnerhet ensamstående mammor. För att ta del av föräldraförsäkringen krävs en relativt hög inkomst. Detsamma gäller vid VAB tillfällen, främst om man inte har möjlighet till JAB, jobba hemifrån med sjukt barn. Vidare gäller det möjligheten att söka ett högre underhållsbidrag för barnet än de 1573 alternativt 1773 kronor. Skillnaden har med barnets ålder att göra och är en minimisumma. På Försäkringskassans hemsida finns en uträknare där man för in båda föräldrarnas inkomst och sedan barnets kostnader. Mycket sällan hamnar de på den givna minimisumman. Men för att få ut mer krävs engagemang och en frivillig part som betalar villigt. Skulle man driva en process i domstol då betalar man kostnaderna själv, vilket ensamstående mammor sällan har råd med. Ett lagstadgat underhållsbidrag baserat på den andre förälderns bruttoårsinkomst hade varit att föredra.

Frågan gällande en mer individanpassad barnomsorg med hänsyn till obekväma arbetstider och öppnare planering behövs i praktiken och inte enbart som något kommuner ska stäva efter. Denna typ av anpassning skulle möjliggöra kvällsstudier eller annan form av kompetenshöjning.

Således kom jag till slutsatsen att ensamståendeskapet och det individuella självförverkligandet ställs mot förverkligande av den goda modern. Ibland läggs självförverkligandet åt sidan för att lämna plats åt skapandet av föräldraskap. I mammornas vardag innebär det ett konstant övervägande där de personliga behoven ställs mot barnens behov, och relateras till föreställningar om den ”goda modern”.

Referenser

Litterära verk:

Alsarve, J. Lundqvist, Å. Roman, Christine, *Ensamma Mammor: Dilemman, Resurser, Strategier*. Första Upplagan ed. 2017.

Archer, M. S: *Conversations about Reflexivity*, Abingdon: Routledge, 2010. Print.
Ontological Explorations

Barbalet, J. M. *Emotion, Social Theory and Social Structure: A Macrosociological Approach*. 2001. Print.

Bäck-Wiklund, Margareta, and Thomas Johansson. *Nätverksfamiljen*. 2. Utg. ed. 2012. Print.

Dahlen, Monica, *Intervju som metod*, 2013. Gleerups Utbildning AB

Flyvbjerg, Bernt, "Case study" in Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln.eds. *The Sage handbook of Qualitative Research*, (4th ed.), 2011, Thousands Oaks CA: Sage

Marshall, Rossman, *Designing qualitative research*, 2008

Nätkin, Ritva, *Kamppailu suomalaisesta äitiydestä: maternalismi, väestöpolitiikka ja naisten kertomukset*. Kampen för finskt moderskap: mödrar, befolkningspolitik och kvinnor (min översättning). Diss. Tampere: Tampereen yliopisto; 1997

Yin, R. K, *Kvalitativ forskning från start till mål*, 2011, Studentlitteratur AB, Lund

Artiklar:

Maren, Bak, 1996; *Family research and theory in Denmark*, Marriage & Family Review; 1996; 23, 3-4; Social Science Premium Collection
2019.09.18

Barbalet, J M Social emotions: *Confidence, trust and loyalty*, The International Journal of Sociology and Social Policy; 1996; 16, 9/10; Social Science Premium Collection
2019.09.19

Green, Eileen. *Women Doing Friendship': An Analysis of Women's Leisure as a Site of Identity Construction, Empowerment and Resistance*, Leisure Studies 17.3 (1998): 171-85.
2019.09.19

Lassbo, Göran, *Enföräldersfamiljen - utvecklingsmiljö*
<https://journals.lub.lu.se/svt/issue/view/2216> Vol 1 Nr 2-3 (1994)
2019.09.18

May, Vanessa, *On Being a 'Good' Mother: The Moral Presentation of Self in Written Life Stories*, *Sociology* 42.3 (2008): 470-86. Web.
https://gu.se.primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_sage_s10_1177_0038038508088836
 2019.09.19

May, Vanessa, *Meanings of Lone Motherhood within a Broader Family Context*,
 First Published August 1, 2004 Research Article
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/j.1467-954X.2004.00486.x>
 2019.09.18

May, Vanessa, *Changing notions of lone motherhood in twenieth century Finland. publ: Journal*, <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/09612025.2011.536395>
 2019.09.19

Mitchell, Wendy, Green Eileen. *I Don't Know What I'd Do without / Our Mam' Motherhood, Identity and Support Networks*, *The Sociological Review* 50.1 (2002): 1. Web.
https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_gale_ofa85176503
 2019.09.20

Mona, Scheffer, Kumpula, *Om en utsatt kategori kvinnor: Välfärdsdilemma, risk och emancipation*, <https://journals.lub.lu.se/svt/article/view/15437>
 2019.09.19

Roman, Christine, *Lone Mothers with Low Income Face Obstacles to Practice Their Mothering*, *Sociologisk Forskning* 54.4 (2017): 303-06. Web.
https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_gale_ofa85176503
 2019.09.19

Roman, Christine, *Between Money and Love: Work-family Conflict Among Swedish Low-income Single Mothers*, *Nordic Journal Of Working Life Studies* 7.3 (2017): 23-41. Web.
https://gu.se.primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_swepuboi:DiVA.org:oru-61135
 2019.09.19

SCB, *Utveckling av SCB:s Barn- och familjestatistik 2017:1*
https://www.scb.se/contentassets/ddfcaaff5e2f4f7ba4fb7c09a4655808/1e0102_2015i16_br_be96br1701.pdf
 2019.09.19

SCB, *Fortsatt föräldrar - om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull*,
https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levFortsatt_föräldrar_-_om_ansvar,_ekonomi_och_samarbete_för_barnets_skull,_SOU2011:51nadsforhallanden/jamstalldhet/jamstalldhetsstatistik/pong/statistiknyhet/pa-tal-om-kvinnor-och-man-2016/
 2019.09.18

SCB, *Befolknings och välfärdsstatistik bakgrundsfakta 2017:1, utveckling av SCB:s barn och familjestatistik*, SCB, avdelningen för befolkning och välfärd Producer Statistics Sweden, Population and Welfare Department SE-701 89 Örebro
https://www.scb.se/contentassets/ddfcaaff5e2f4f7ba4fb7c09a4655808/le0102_2015i16_br_be_96br1701.pdf
2019.09.18

SCB, *Jämställdhetsstatistik, 2016*, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstallldhet/jamstalldhetsstatistik/pong/statistiknyhet/pa-tal-om-kvinnor-och-man-2016/>
2019.09.19

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska Principer Inom Humanistisk-samhällsvetenskaplig Forskning*, 2002. Web.
https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15i1qi/46GUB_KOHA1216374
2019.09.18

Bilaga 1

Underlag för den öppna intervjuguiden

Bakgrundsfakta:

Namn:

Ålder:

Arbete:

Boendeform och stadsdel:

Bruttoinkomst per månad:

Antal barn:

Hur barnen bor hos dig:

Temafrågor:

1. Vilka tankar och känslor har du kring din vardag?
2. När du ”unnar dig” vad händer då?
3. Vad är viktigt för dig, som person, som mamma?